

דו"ח רשות הטבע והגנים

לשנת 2004

ערך דר' אליעזר פרנקנברג

2005

רשות הטבע והגנים

רח' עם ועולמו 3, ירושלים 95463, טל': 02-5005444

פקס: 02- 6529232

דין וחשבון שנתי לשנת 2004

**כנדרש על פי חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים
לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח - 1998, בסעיף 8, ועל ידי
חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998, בסעיף 5**

נערך, מחומר שהוכן על ידי כל יחידה, על ידי דר' אליעזר פרנקנברג, הממונה על
יישום חוק חופש המידע ברשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים

2005

שלום רב,

מצ"ב דו"ח הפעילות המסכם של רשות הטבע והגנים לשנת העבודה 2004, הדו"ח מפרט כתמיד את מבנה הרשות, את תחומי האחריות והמעמד הסטטוטורי בשמורות וגנים.

הפעילות מוצגת לפי תחומי העיסוק והתפקידים ממדע ואקולוגיה דרך תכנון ופיתוח, אכיפה ופיקוח, שיווק והתייעלות כלכלית.

השנה פיתחנו והכרזנו על שמורות כשהבולטות שבהן: פארק שניר, וכשמונה עשר אלף דונם בגלבוני המזרחי המהווים את מרבית רכס מורדות הגלבוני, המשכנו גם במימוש הנגשת נכים באתרים וגנים כדוגמת מערת הנטיפים.

תודתי והערכתי לכל עובדי הרשות,

יישר כח !

אלי אמיתי
מנכ"ל הרשות

תוכן העיניינים:

1. פירוט מבנה הרשות, אגפיה, יחידותיה ויחידות הסמך שלה; שמות בעלי תפקידים בכירים, העומדים בראש אגפים, יחידות ויחידות סמך הרשות;
2. תיאור תחומי האחריות של הרשות הציבורית;
3. מענה של הרשות הציבורית ודרכי ההתקשרות עמה, לרבות מעניהם של הממונה לפי סעיף 3 לחוק ושל בעלי תפקידים אחרים שתפקידם טיפול בפניות הציבור, ודרכי ההתקשרות עמם;
4. לגבי יחידות ברשות הציבורית, הנותנות שירות לאזרח - פרישתן הגאוגרפית, וכן מענים ודרכי ההתקשרות עם כל סניפי היחידות;
5. סקירת עיקרי פעילות הרשות הציבורית בשנה החולפת;
  - בתחום המדעי
  - תכנון ופיתוח
  - אכיפה ופיקוח
  - מינהל וכספים
  - חינוך והדרכה
  - הסברה
  - הטיפול בפניות הציבור
  - ארגון וניהול כח אדם
  - מחוזות הרשות
    - צפון
    - מרכז
    - יהודה ושומרון
    - דרום
    - אילת
  - היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים
6. סקירת עיקרי הפעולות המתוכננות לשנה הנוכחית;
7. תקציב הרשות הציבורית בשנה החולפת;
8. המקומות והמועדים שבהם ניתן לעיין בהנחיות המינהליות הכתובות שלפיהן פועלת הרשות הציבורית כאמור בסעיף 6 לחוק;
9. תיאור ומטרות של מאגרי המידע של הרשות הציבורית, הרשומים לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981;
10. רשימת החוקים שהשר ממונה על ביצועם;
11. דיווח הממונה על הפעלת החוק;

1. פירוט מבנה הרשות, אגפיה, יחידותיה ויחידות סמך שלה; שמות בעלי תפקידים בכירים, העומדים בראש אגפים, יחידות ויחידות סמך הרשות;

הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים הוקמה בשנת 1998 על ידי איחוד רשות הגנים הלאומיים ורשות שמורות הטבע על פי "חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח - 1998".

מבנה הרשות

רשות הטבע והגנים (הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים) היא תאגיד שהוקם על פי חוק כאשר השר הממונה הוא השר לאיכות הסביבה. לרשות מליאה המונה תשעה עשר חברים, הממונה על ידי הממשלה בהמלצת השר לאיכות הסביבה שאף ממנה את יו"ר המליאה מבין חבריה. תפקיד המליאה לקבוע את מדיניותה הכללית של הרשות ואת קווי פעולתה, לקבוע את תוכנית העבודה ולאשר את תקציבה, לעקוב אחר ביצוע המדיניות, התכניות והתקציבים ולהנחות את מנהל הרשות. הרכב המליאה כולל שבעה נציגי הממשלה, שבעה נציגים מתחום האקדמיה שביניהם מומחים במקצועות זואולוגיה, בוטניקה, אקולוגיה, ארכיאולוגיה, גיאולוגיה, גיאוגרפיה, היסטוריה, כלכלה, אדריכלות נוף ושימור, ארבעה נציגי ציבור מקרב הקק"ל, החברה להגנת הטבע ובעלי עניין בתחומי פעילות הרשות, ונציג השלטון המקומי או ארגון המועצות האזוריות.

הממשלה, על פי הצעת השר לאיכות הסביבה, ממנה את מנהל הרשות האחראי לביצוע החלטות והנחיות המליאה ולניהולה השוטף של הרשות.

הרשות פועלת בחמישה מחוזות, מחוז הצפון משתרע מהר חרמון, הר דוב, רכס רמות נפתלי וראש הנקרה בצפון, נחל חדרה וגבול יו"ש בדרום, עמק הירדן רמת הגולן והר חרמון במזרח, והים התכון במערב. מחוז המרכז משתרע מנחל חדרה וצומת עירון בצפון, נחל עוז, בית הגדי ובית קמה בדרום, גבול יו"ש במזרח והים התיכון במערב. מחוז יו"ש הכולל את יהודה ושומרון. מחוז הדרום משתרע מגבול רצועת עזה, צומת סעד, בית קמה, נחל שקמה, גבול יו"ש, נחל ישי וים המלח בצפון, באר מנוחה, צומת ציחור, כביש 40 עד נחל פארן, אפיק נחל פארן עד הגבול המערבי בדרום, גבול ירדן במזרח וגבול מצרים במערב. מחוז אילת משתרע מנחל פארן בצפון, מפרץ אילת בדרום, גבול ירדן במזרח ועד סיני במערב. יחידה נוספת היא היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים (הסיירת הירוקה) שהוקמה בשנת 1976, לשמירה על קרקעות המדינה בשטחים הפתוחים מפני פולשים ומשיגי גבול, מטעם משרדי החקלאות, הביטחון, מינהל מקרקעי ישראל וקרן קיימת לישראל, כאשר ועדת מנכלים בראשות מנכל משרד ראש הממשלה מתאמת בין המשרדים השונים.

לרשות חמש חטיבות מטה, חטיבת משאבי אנוש, חטיבת המדע והשימור הכוללת את האגף לאקולוגיה יבשתית, האגף לאקולוגיה מימית, אגף הסביבה, אגף מערכות מידע, ולשכת המדען הראשי. החטיבה לפיקוח ולאכיפה מורכבת מאגף הפיקוח והאכיפה, אגף התביעות, יחידת בטחון, בטיחות וכיבוי אש, ויחידת ההיתרים. חטיבת המנהל והכספים כוללת את אגף המשק והרכב, אגף הכספים ואגף השווק. חטיבת התכנון והפיתוח כוללת את אגף המקרקעין, אגף הפיתוח, אגף ארכיאולוגיה, אגף שטחים פתוחים והיחידה הסביבתית הכוללת את מדור ניטור נחלים, מדור ניטור רעלים ומדור איכות מים. יחידות נוספות במטה באחריות הסמנכ"ל כוללות את אגף החינוך וההדרכה, אגף המיחשוב ואגף ההסברה.

2. תיאור תחומי האחריות של הרשות הציבורית;

תפקידיה של הרשות לפי החוק "לטפל בכל ענייני שמורות הטבע והגנים הלאומיים ולקדם את ענייניהם, להגן על ערכי הטבע והמורשת, לפקח על שמירתם ולטפח אותם, ובכלל זה - לאתר שטחים ואתרים לצורך הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים; ליזום ולתכנן הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים, או שינוי בהם; להקים, לנהל, להחזיק, להפעיל ולטפח שמורות טבע וגנים לאומיים; לשמר ולשקם ערכי טבע בשמורות טבע ובגנים לאומיים ומחוצה להם; לפקח על שמורות טבע וגנים לאומיים ועל ערכי טבע ומורשת, לרבות פיקוח

לעניין עבירות על החוקים המנויים בתוספת; לרכז תיעוד ורישום מידע בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע, ובכלל זה - להכין תיק אתר לכל שמורת טבע וגן לאומי, באופן שיקבע השר, על פי המלצת ועדת המשנה המקצועית - מדעית; ליזום, לקיים ולעודד פעולות חינוך, הסברה והדרכה בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע והמורשת, ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים בקרב הציבור בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט; לקיים קשרים מדעיים בינלאומיים בתחומי גנים לאומיים, שמירת הטבע וערכי הטבע; לערוך ולקדם מחקרים בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע".

הרשות שמה לעצמה את המטרות הבאות- לשמור על המגוון הביולוגי המערכות האקולוגיות ונופי הארץ בגנים, בשמורות ובשטחים הפתוחים. לשמור ולטפח אתרי מורשת בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע למען קהל המבקרים. להסביר ולחנך לשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת לצורך הגברת מודעות הציבור לנושאים אלה.

הרשות מטפלת במרחב הכולל את השטחים השמורים הכוללים גנים לאומיים ושמורות טבע, ואת השטחים הפתוחים בהם נכללים ערכי הטבע והערכים החזותיים והתרבותיים. הרשות עוסקת באכיפת החוק באמצעות פעולות הסברה, פיקוח וענישה. לפקחי הרשות הפועלים בכל רחבי הארץ סמכות הקבועה בחוק לרשום דוחות, לערוך חיפוש, לעצור ולהביא לדין אנשים שעברו על החוקים שעל אכיפתם אמונה הרשות. הרשות יוזמת חקיקה בנושאי שמירת טבע, סביבה, נוף ושימור ערכי המורשת. הרשות פועלת להסברה ולחינוך בשטחי שמורות הטבע והגנים הלאומיים, בבתי הספר, מתנסי"ם, תנועות נוער, מחנות צה"ל ובאמצעי התקשורת הארצית והמקומית. הרשות יוזמת ומבצעת מחקרים מדעיים ומסייעת לחוקרים מהאקדמיה לבצע מחקרים בנושאים שעליהם היא מופקדת. כמוכן מפעילה הרשות מערכת לניטור נחלים, מקורות מים ורעלים. הרשות משולבת במערכת הלאומית והבינלאומית של שמירת הטבע והמורשת.

שמורות טבע וגנים לאומיים - מעמד סטטוטורי לשנת 2003:

שמורות טבע מוכרזות:	160	על שטח של 3,902 קמ"ר
שמורות טבע מאושרות:	23	על שטח של 106.5 קמ"ר
שמורות טבע מופקדות:	17	על שטח של 53.8 קמ"ר
שמורות טבע מוצעות:	119	על שטח של 956.8 קמ"ר
סה"כ שמורות טבע :	319	על שטח של 5,019.2 קמ"ר
גנים לאומיים מוכרזים:	58	על שטח של 161.4 קמ"ר
גנים לאומיים מאושרים:	16	על שטח של 51.6 קמ"ר
גנים לאומיים מופקדים:	6	על שטח של 14.8 קמ"ר
גנים לאומיים מוצעים :	30	על שטח של 19.5 קמ"ר
סה"כ גנים לאומיים:	110	על שטח של 247.3 קמ"ר

3. מענה של הרשות הציבורית ודרכי ההתקשרות עמה, לרבות מעניהם של הממונה לפי סעיף 3 ואחרים שתפקידם טיפול בפניות הציבור, ודרכי ההתקשרות עמם;

- מטה הרשות - רח' עם ועולמו 3, ירושלים, 95463, טל' 5005444-02, פקס-6529232-02
- מנהל הרשות - אלי אמיתי, טל' 02-5005403/4 פקס 02-5005409
- תלונות הציבור, לשכת המנכ"ל, טל' 02-5005403/4 פקס 02-5005409
- הממונה על יישום חוק חופש המידע, אליעזר פרנקנברג טל' 02-5005427 פקס 6529232-02

4. יחידות ברשות הציבורית, הנותנות שירות לאזרח - פרישתן הגאוגרפית, וכן מענים ודרכי ההתקשרות עם כל סניפי היחידות;

- **מחוז הצפון** - גן לאומי מגידו, דואר מגידו, טל' 04-6522167, פקס 04-6420312
- **מחוז המרכז** - ג"ל אפק, ת"ד 238 ראש העין, טל' 03-9150400, פקס 03-9024362
- **מחוז איו"ש** - רח' הלני המלכה 13, ירושלים, טל' 02-6232936, פקס 02-6259783
- **מחוז הדרום** - רח' האבות 19, באר שבע, טל' 08-6280404, פקס 08-6230021
- **מחוז אילת** - מרכז מידע לתייר, אילת, טל' 08-6373988, פקס 08-6375047
- **היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים** - רח' עם ועולמו 3, ירושלים, 95463, טל' 5005444, פקס 02-5006259

5. סקירת עיקרי פעילות הרשות הציבורית בשנה החולפת;

תחום המדע

כללי

חטיבת המדע משמשת כגוף המייצר ידע ומדיניות המנחים את פעולות הרשות בעבודות השימור. בחטיבה ישנם מדענים האחראים על תחומים מדעיים שונים, היא שומרת קשר עם כל גופי האקדמיה הרלוונטים בארץ והיא יוזמת ומנחה מגוון רחב של סקרים ומחקרים. פעולת החטיבה נעשית הן בעזרת יוזמות של המדענים השונים המאיישים אותה והן דרך מגוון רחב של מפגשים, פורומים, קבוצות דיון וימי עיון מדעיים מקצועיים. להלן מוצגים נושאי העבודה של חטיבת מדע בהתייחסות ארגונית - מדינית.

פעילות מדעית - סקרים ומחקרים
חלק נכבד מפעולות החטיבה נעשה בעזרת יזום וביצוע של סקרים ומחקרים בנושאים שונים. בנוסף בוצעו בשנת 2004 הפעילויות הבאות:

ריכוז פעילות מחקרית נושאת
מתבצעים מחקרים באספקטים שונים של שימור חוגלות, נמרים, מגוון ביולוגי, זאבים, צבאים, סיוע בנייהול מרכז הצלה לצבי ים (עם מחוז מרכז), גיבוש תכנית ממשק לזאבים בצפון. קשר עם משרד החקלאות והבוקרים. אחריות ניהולית על הכנת תכנית ממשק לצומח מעוצה בכרמל.

פרוייקט "פורשים כנף עם הדורסים"
פרוייקט העוסק בשימור הדורסים בישראל תוך התייחסות מערכתית (ניטור וספירה, איתור גורמים מגבילים ופתרונם, השבת מינים לטבע, רביה בשביה ומחקר). בפרוייקט שותפים רט"ג החלה"ט וחברת חשמל המממנת אותו.

שיקום בתי גידול לחים
צוות של עובדי החטיבה יחד עם עובדים מקצועיים אחרים ברשות (חטיבת תו"פ והמחוזות) מגבש פתרונות שיקום לבתי הגידול הלחים שיבשו עקב הבצורת והשאיבות. הצוות מלווה את תוכניות ופרוייקט השיקום. תפעול גרעין רביה - לבנון הירקון והקמת גרעין רביה בינון דורי (אונ' ת"א).

הצעה לתוכנית לימודים בפקולטה למדעי החקלאות המזון ואיכות הסביבה בנושא: שמירת טבע, שטחים פתוחים וייעור:
התקיים מו"מ עם הפקולטה בשיתוף קרן קיימת לישראל, החברה להגנת הטבע, המשרד לאיכות הסביבה להכשרת בעלי מקצוע ברמה אקדמאית גבוהה בתחומים של שמירת טבע, ממשק שטחים פתוחים וייעור בישראל חשיבות רבה. בפקולטה לחקלאות, בה נמצאת רוב התשתית ההוראתית להכשרת סטודנטים בתחומים אלה, פועלת מזה כשש שנים תוכנית לימודים בשמירת טבע ושטחים פתוחים. זאת מתוך ראייה כוללת של תפקיד החקלאות בשמירה על הסביבה ושל חשיבות השטחים הפתוחים בעצמם ומתוך כוונה לחזק את הזיקה בין "הגופים הירוקים" (קרן קיימת לישראל, רשות הטבע והגנים, החברה להגנת הטבע, המשרד לאיכות הסביבה) לבין תוכנית לימודים זו וליצור שותפות לטובת עתיד התחום בישראל.

אקולוגיה אקוואטית

שיקום בתי גידול לחים

- נמשכה המדיניות לביצוע שיקום בתי גידול לחים ובמסגרת זו בוצעו עבודות במספר אתרים (ראה דיווח במחוזות). בשמורה אחת – שמורת החולה הושלמה תוכנית שיקום כוללת ובשנה החולפת הוחל בביצועה (הושלם ביצוע האיטום בכמחצית מאורך הסוללות בשמורה).
- נמשכה ביצוע אספקת מי קידוחים במספר שמורות קטן למניעת התייבשות קיצית
- נמשך פרויקט גרעין הרבייה של לבנון הירקון (ד"ר מנחם גורן).
- נעשו סקרים שונים לבחינת בעיות ממשק של בתי גידול לחים (ביניהם עין קצביה, נחל עיון, עיינות גבתון ועוד).
- נערך סקר חלקי של פאונה של בריכות חורף בכל הארץ (בסיוע ד"ר שריג גפני).
- נמשך המאמץ להקמת בריכות חורף מלאכותיות בתחומי גנים ושמורות במסגרת המחוזות.

מדיניות שמירת טבע בים התיכון
ביצוע סקרי דגים באתרים שונים.

שיתוף פעולה עם אגף הדייג במסגרת ועדת אינטרדוקציה.
שיתוף פעולה לעדכון שמות דגים ברשימת ערכי טבע מוגנים .
פרויקט Med MPA להכנת תוכנית ממשק לשמורת ים ראש הנקרה

- קידום שימור בתי גידול לחים בישראל
- נמשכה פעילות לקידום שיקום בתי גידול לחים.
- נמשכה השתתפות בפרויקט Networking של האיחוד האירופי בנושא שיקום ממשק מים ומידול בתי גידול לחים (Project COST).

שימור בתי גידול לחים במישור הבינלאומי
- השתתפות בדיוני ועדת המעקב לאמנת רמסר.

קידום שימור חסרי חוליות יבשתיים
נמשך סקרי מצאי חרקים בגולן ובחרמון והוגש דוח שנתי (אונ' תל אביב)
נמשך סקר ארצי של עשי לילה והוגש דוח כללי (אונ' תל אביב).
נמשך סיוע לסקרי איסוף חרקים וחסרי חוליות מקבוצות שונות (בעיקר חוקרים מחו"ל) בגנים ושמורות.
המשך תיעוד מיני חרקים במסגרת אוסף החרקים הלאומי (אונ' תל אביב) - מתן היתרי איסוף בגנים ושמורות.

שמירת דו חיים
סיוע למחקר על קרפדה ירוקה (תלמיד מחקר של פרופ' גזית).
תיאום בין סקרים שונים של חוקרי דו חיים (בעיקר בגליל ובכרמל).

הגנת חיית הבר

ממשק אוכלוסיות של חיות בר
הכנה של תוכנית פעולה למניעת מינים פולשים וטיפול במינים שכבר פלשו.
הרצת תוכניות ממשק של מינים מקומיים מתפרצים: עורבים, תנים, אנפיות בקר, אנפת לילה.
הרצת תוכניות לשמירה על קורמורן גמד.

סחר בחיות בר
עבודה שותפת: מתן חוות דעת על יבוא ויצוא של חיות בר.
עבודה בהקמת מנגנון מדעי כדי לסנן את כל המינים הרצויים ביבוא למניעת יבוא של מינים העלולים להוות סיכון אקולוגי ולייצר "רשימה לבנה" של מינים המותרים ביבוא ללא הגבלות

מדיניות הצייד
המשך ליווי מחקר של שלוש שנים על התאוששות אוכלוסיית החגלות.
קידום שינויים בתקנות הגנת חיית הבר, כדי להסדיר את הצייד בהתאם למדיניות הרשות.

מניעת נזקי חיות בר לחקלאות
עבודה שותפת: יעוץ לפקחים, אקולוגים, חקלאים על מניעת נזקים של חיות בר לחקלאות, כולל עריכה והפצה של חומר הסברה כולל "דיעון מניעת נזקי חקלאות"
קידום פרויקטים למניעת נזקי עופות מים בבריכות דגים בעיקר בצפון הארץ
הרצת ניסוי בשפלה הדרומית להערכת נזקי עורבים לאבטיחים, ויעילות פרויקט לכידת העורבים השתתפות בכנס מדעי על מניעת נזקי חיות בר לחקלאות בפורטוגל (במימון חוץ).

מניעת נזקי ציפורים לתעופה הצבאית
עבודה מול חיל האוויר.

תחום הוטרניריה

וטרינר הרשות המשך מוצלח לפרויקט החיסון האוראלי, תוך הרחבת היקפו לכ- 17,000 קמ"ר. חברות בוועדת ההיגוי. מתן מענה לצרכים הוטרניריים של חי בר כרמל. בקרה מקצועית על חי בר כרמל ויטבתה. שותפות במחקר אוכלוסיות ותנים בצפון. שותפות במחקר תנים בחבל עדולם. המשך השתתפות במחקר לבדיקת קיטוע אוכלוסיות היעלים בארץ. סיוע לאכיפה ע"י ביצוע בדיקות וטרינריות שונות. ניטור אירועים של חשד בהרעלות ומעורבות בטיפול בהם.

שמירה על עופות

ניטור אוכלוסיית דורסים: סקר מקיף קינון במדבר-יהודה ובמזרח השומרון, אוכלוסיית נשרים, עיט זהוב ועיט ניצי כלל ארצי. השבות מיני דורסים ואישוש אוכלוסיות: נשר, עיטם לבן-זנב, עיט ניצי, בז צוקים ובז אדום. ספירת וניטור האוכלוסייה החורפת של הקורמורן גדול מממשק לשימור דורסים אוכלי פגרים (תפעול תחנות האכלה) ניטור שרידות גוזלי ופרחוני העיט הניצי והעיט הזהוב בארץ דרך ניתוח GIS של מעקב לווייני. שיקום עופות פגועים ניטור גורמי פגיעה בדורסים בפרט ועופות בכלל קידום תוכנית פעולה להתמודדות עם בעיית המינים הפולשים וניטור מיני עופות פולשים בארץ ומחקר להבנת הבעיה. מחקר החובארות כמין דגל במישורי הלס סיוע בנושאי אכיפה (חוות דעת לנושא פגיעה בערכי טבע וייבוא) טורבינות רוח בגלבוע וברמת סירין ניטור ארוך טווח של עופות בעדולם כאינדיקטורים לממשק השמורה ריכוז נושא טיבוע ריכוז נושא טלמטריה (תאום תדרים וציוד)

שמירה על הצומח

טיפול בצמחים נדירים סקר אירוס נצרתי - השלמת הסקר בגבעת המורה וסקר אירוס הנגב קביעת סדרי קדימויות לטיפול בצמחים נדירים והצמחים בסכנת הכחדה טיפול בצמחים פולשים קביעת סדרי קדימויות לטיפול בצמחים פולשים

מחקרים וסקרים מחקר ארוך טווח בהשפעת ממשק כריתה ורעייה על מגוון מיני צמחים עשבוניים בתחנת ה-LTER בעדולם ניטור פעולות ממשק בשמורות טבע גנים לאומיים ושטחים פתיחים: ניסוי שיקום פעיל של הצומח על דרכים שנסגרו לתנועה בשמורת דור הבונים בדיקת השפעת חישוף קרקע בשטחי מרעה בפארק הכרמל על מגוון מיני צמחים בדיקת השפעה של פעולות תחזוקה של גדות נחלים על הצומח - פרויקט משותף עם רשות הניקוז ניטור צומח בעין ארובות אחרי כיסוח הפטל איסוף מידע בוטני בשמורת ובגנים לצורך קביעת תוכניות ממשק הכנת מסמך מדיניות לשיפוט תוכניות מרחביות של ה-קק"ל

סביבה

מחקר ממשק תחזוקת נחלים ותעלות ניקוז מתוך היבטים אקולוגיים השפעות רעייה וכריתה על המגוון הביולוגי בחורשים ים תיכוני דגמים ותהליכים במגוון הביולוגי באזורים מוגבלי מים יצירת מדיניות כתיבת מדיניות בנושא מעברים לבעלי חיים בכבישים ובמסילות ברזל השתתפות בהכנת פרק השימור בתכנית הלאומית למגוון ביולוגי קידום ביצוע ממשק וניטור בשמורות טבע ניהול תיקי הממשק של כלל הרשות

תיקי ממשק

הכנת תיק ממשק לשמורת כרי נעמן
השתתפות בכתיבת תיק הממשק לעין נמפית
סיום הכנת תיקי ממשק לחולות מרכז השרון

נושאים מקצועיים שוטפים

ניסוח ההתנגדות לקטע 18 בכביש 6
ארגון מפקדי בע"ח
ארגון ושינוי מפקד עופות המים
טיפול באתרים גיאולוגיים כערכי טבע מוגנים

וועדות היגוי

השתתפות בצוות היגוי על עתיד ים המלח
השתתפות בוועדת התכנית הלאומית למגוון הביולוגי
תכנית אזורית לנחל שקמה
ארגון רשת ארצית של אתרי מחקר אקולוגי ארוך טווח וייצוג ישראל בכנס בינלאומי בנושא
בתי גדול לחים
ייזום וביצוע שיקום מעינות הערבה
ייזום שיקום עינות גיבתון

מערכות מידע מדעי

מידע אקולוגי

בסיס הנתונים

הקלדה – כל המידע שהוגש בדפי תצפית הוקלד.
עבודות מיוחדות עם מקורות מימון חיצוניים (למשל, מפקד עופות המים) עברו דיגיטציה.
שאלות הנוגעות למאגר מידע הוגשו דרך אתר Natureinfo לאחר שנדד לשרת BioCase בברלין. עם זאת,
שאלות רבות התקבלו והוכנו ונשלחו בקבצי Excel

ניתוח הנתונים

חלקות דיגום קבועות של שמורות אקוטיות נבחנו בעזרת ביולוגית פלגי מים והתוצאות הוצגו בפגישת IVAS
בנאפולי. גם פוסטר הוכן והוא מוצג כאן.
מידע על צמחיית עדולם נבדק יחד עם אקולוגית הצמחים של הרשות.
נבדק מידע קיים ומספירות על תנים.
עבודה על ציפורי החולה וצמחיית החולה
המשך עבודה עם אנשי גמלא על נתוני הנשרים.

פעילויות במחוזות

מיון קבצי ה-Excel במחשב שהיה ברשות ביולוגית מחוז הדרום.
במחוז הדרום הוחל ריכוז הנתונים המצויים ברשותם.
הוכן סיכום העבודה שנערכה על ידי מנהלת הנתונים ועל ידי סטודנטים מחו"ל בעין אפק עבור מנהלת
השמורה.
הוכן תקליטור של פרויקט התרחישים בעין אפק ובחולה שנעשה ע"י סטודנטים הולנדיים.

פעילויות אזוריות ובינלאומיות

הרצאה במדרשת שדה בוקר בקורס הבינלאומי על מודלים של תרחישים.
היות ובסיס הנתונים היה רדום, הוקדש זמן ממושך יותר לעבודת BioCASE.
אירגון המפגש הלאומי המרכזי השני של BioCASE שהתקיים בינואר 2004.
קידום החתימה של ישראל על GBIF.
אחרי הקיץ הושקע בארגון החטיבה האסיאנית של SCB (החברה לשימור ביולוגי).

המערכת הגיאוגרפית (GIS)

מרכז מידע גיאוגרפי אקולוגי בחטיבת מדע משמש כגורם המקצועי המרכזי לעבודות המתבססות על
טכנולוגיה זו, ומטפל בכל הקשור למידע מרחבי בנושאים אקולוגיים, גיאוגרפיים ותכנוניים. עבודת היחידה
סובבת סביב 5 נושאים עיקריים: תחום תוכנה וחומרה, תחום פיתוח יישומים, תחום הדרכה ותמיכה, תחום
ניהול מידע, תחום מומחיות לעיבוד וניתוח נתונים.

עדכון תכנות:

באופן שוטף מתבצעים התקנות ועדכוני התוכנות הגיאוגרפיות, לכלל יחידות הרשות בהן מותקנות מערכות
GIS בתאום עם אגף מחשב. מערך גיבוי לנתונים מתבצע באופן עצמאי ביחידת ה-GIS לנתונים שמעובדים

על ידי היחידה בירושלים. בוצעה הערכות ראשונית לקראת שינוי גירסאות התוכנה מגירסה 3 לגירסת 8 של מוצרי ESRI.

פיתוח ישומים:

שופר והורחב היישום הממוחשב המאפשר שיתוף משתמשים רבים וגישה מהירה למאות שכבות מידע גיאוגרפיות. שופרה היכולת לביצוע שאילתות מרחביות, הפקת דוחות ויצירת מפות בצורה אוטומטית. במהלך השנה בסיס הנתונים הגיאוגרפי גדל בעשרות שכבות ביניהם מידע שהגיע ממקורות חוץ רשותיים ומידע שניקלט על ידי המערכת הפנימית.

הטמעה והדרכה:

בשנת עבודה זו הגברנו את תהליך הטמעת השימוש במערכות מידע גיאוגרפיות במחוזות ובמטה הרשות. בעקבות שינויים אישיים בתפקידי מפתח המשכנו בתהליך כולל של יצירת מערכת השתלמויות מרחביות, מחוזיות ולהנהלת הרשות, והדרכה אישית למשתמשים שונים. עודכן והותאם קורס פנימי מקוצר להכשרת משתמשים "לא מומחים" בתוכנה הגיאוגרפית. נערכו מס' חוברות הדרכה ותירגול המכשירות את העובדים לעבודה עצמאית תוך פתרון בעיות בשמירת טבע, תכנון ואכיפה בסיוע המערכת הגיאוגרפית של רט"ג.

תיעוד מידע:

כדי להמשיך ולאפשר שיתוף ונגישות למידע לכלל העובדים נימשך המאמץ לאגד ולארגן את המידע המרחבי הקיים בארגון. לשם כך הוכן "אינדקס המידע גיאוגרפי - אקולוגי, חלק ג" המאגד בתוכו מידע על הנתונים הגיאוגרפיים החדשים שנוספו לשימוש בארגון.

עדכון מידע:

בעקבות השינוי האירגוני הוגדרו ונקלטו הגבולות האדמיניסטרטיביים החדשים של מחוזות הרשות וחלוקתם למרחבים ואזורי פיקוח. שכבות המידע הסטטוטורי של גבולות שמורות וגנים עודכנו והועברו אל מערכות המידע הגיאוגרפיות השונות ברשות כמו גם אל אירגונים אחרים. נירכשו מפות רקע עדכניות בקנ"מ 1:50,000 אשר הוטמעו במערכת האירגונית. נירכש אורתופוטו ארצי, כולל הנגב, המהווה תשתית תכנונית לקידום אכרזות לשמורות וגנים כו גם לצרכים אקולוגיים והגדרת בתי גידול בשטחים הפתוחים.

בתחומים המקצועיים בעיבוד וניתוח נתונים ניתן סיוע לממשק שטחים פתוחים: כחלק מהרחבה והעמקת מעורבות יחידת ה-GIS בהכנת תיקי ממשק לשמורות טבע וגנים לאומיים, עסקנו בקליטה ועיבוד מידע בצורה מלאה למספר מצומצם של אתרים ובמתן סיוע חלקי למספר רב יותר של אתרים וביניהם: שמורת נחל אוג, שמורת נחל שילה עילי, שמורת תקוע, שמורת מדבר יהודה, שמורת נחל פרת, עיבוד נתוני דורסים ממושדרים, תכנון פיזור פיתיונות חיסון אוראלי כנגד כלבת ועוד.

הצגת עבודות בכנסים ארציים:

בכנס השנתי של משתמשי המערכות הגיאוגרפיות בישראל הוצג פוסטר המסביר את תועלות השימוש במערכת הגיאוגרפית לצורכי שמירת טבע ותכנון מושכל בשמורת עין אפק.

פעילות מקצועית:

במסגרת המשך מעורבות במחקרים ובעבודה הנעשית בחטיבת מדע ובמטה הרשות לקחנו חלק בקליטה, עיבוד וניתוח של נתונים בפרויקטים שונים: אירוסיה היכל, איונים בחוף הים התיכון, חיסון אורלי כנגד כלבת, סיוע בסקר חורש עדולם. ניתן סיוע למחקר החוגלות, הנמרים ועוד. הושלמה הכנתו של יצירת תהליך אוטומטי להכנת אטלס מפות למיני הצומח הנדירים בישראל בהליך ממוחשב חצי אוטומטי. האטלס מתבסס על נתוני סקר המינים הנדירים שהחל בשנת 1991 ועד 1998 המנוהל על ידי פרופ' אבי שמידע מן האוניברסיטה העברית, מרכז מידע לצמחי ישראל - רתם ובמימון ושיתוף רשות הטבע והגנים. אטלס זה יאפשר עבודה מקצועית יותר של אנשי השטח ומטה מחוזות הרשות. האטלס פורסם בפורמט דיגיטלי בלבד ומציג מפות וטבלאות מינים. במסגרת אונסקו החלנו בקליטת מיפוי אתרי המורשת העולמית בישראל מתוך כוונה לקדם את תהליכי האכרזה של האתרים כאתרי מורשת עולמית. הגיע אל סיומו פרויקט "המרחב השמור בשפלת יהודה" אשר כלל קליטה של מעל 40 שכבות מידע במערכת המידע הגיאוגרפית ויצירתן של כ- 20 מפות סופיות בדו"ח הסופי של הפרויקט.

סיוע לאכיפה:

לשיפור עבודת האכיפה במחוזות הוכנס לשימוש כלי גיאוגרפי שפיתחנו המאפשר בדיקה סטטוטורית למקומות בהם יש חשד לביצוע עברה. הכלי מסייע למנהלי אתרים, פקחים אזוריים, חוקרים וחטיבת אכיפה, הכלי הפך לסטנדרט עבודה באירגון והוא נימצא בשימוש שוטף במחוזות.

פירסומי רשות

ניבנה תהליך של שילוב מפות תוצרי המערכת הגיאוגרפית בהוצאה לאור של הרשות ובכלל זה דפדפות אתרים קולטי קהל, דפדפות שטחים פתוחים, מפות בשילוט בשטח ופירסום בעיתונות.

אמנות ואירגונים בינלאומיים

הרשות מטפלת בשמו של המשרד לאיכות הסביבה באמנות הבאות - האמנה לשמירה על מגוון ביולוגי, האמנה להסדר הסחר בערכי טבע שבסכנה, האמנה לשמירה על מינים נודדים של בעלי חיים, האמנה לשמירה על בתי גידול לחים והפרוטוקול בנושא אזורים מוגנים במיוחד ומגוון ביולוגי בים התיכון של האמנה לשמירה על הים התיכון מפני זיהום.

האמנה לשמירה על מגוון ביולוגי:

האמנה נועדה לשמור על המגוון הביולוגי, שימוש בר-קיימא במרכיביו וחלוקה הוגנת ושיוויונית של הרווחים המתקבלים משימוש במשאבים גנטיים. ישראל לא יוצגה במפגש המדינות במלזיה.

כמו כן, השתתפות בוועדת היגוי לתכנית לאומית לשמירה על המגוון הביולוגי וריכוז הפרק על אמנות ושיתוף פעולה בינלאומי בתכנית.

האמנה להסדר הסחר בערכי טבע שבסכנה:

מטרת האמנה היא הסדרת הסחר בערכי טבע שבסכנת הכחדה. עובדי הרשות ייצגו את ישראל במפגשים שונים במסגרתה.

האמנה לשמירה על מינים נודדים של בעלי חיים:

נועדה להגנה על מינים נודדים בכל תחום תפוצתם ונדידתם. ישראל אף הצטרפה בשנת הדוח להסכם על שמירת עופות המים הנודדים מאירופה לאפריקה.

נמשכים המאמצים לכלול את ישראל במסגרת ההסכם לשמירה על היונקים הימיים בים התיכון והשחור וההסכם לשמירה על עטלפים אירופיים.

האמנה לשמירה על בתי גידול לחים:

נועדה לשימור על בתי גידול לחים, שחשיבותם מיוחדת לשמירה על עופות מים. במסגרת זו אף מקיימת האמנה רישום והכרזה של בתי גידול בעלי חשיבות כלל עולמית.

האמנה לשמירה על הים התיכון מפני זיהום:

אמנה זו נועדה למנוע פגיעה בים התיכון מזיהום שמקורו יבשתי או ימי, וכן, ההיבט העיקרי בו מעורבת הרשות, שמירה על הסביבה הביולוגית שלו, כולל אזורים מוגנים ומגוון ביולוגי אופייני. ישראל יוצגה במפגש המוקדים הלאומיים לפרוטוקול SPA. במסגרת זו כל מדינה הגישה למזכירות דוח על פעולותיה לפי מתכונת שנשלחה מראש. דוחות אלה חוברו לדוח כללי שנדון. בין הנקודות שעלו בדיון היו המסגרת המשפטית והארגונית של שמירת האתרים והמינים, מצב האשרור של הפרוטוקולים והאמנות הרלוונטיים, מינים מוגנים בים ובחוף, פעילויות במסגרת תכניות הפעולה השונות, ופעילויות משותפות בין מדינות ובין ארגונים שונים.

בעקבות מפגשי מומחים שנערכו בשנים האחרונות נוסחו מספר תכניות פעולה חדשות, וביניהן תכנית הפעולה לשמירה על מיני העופות שבנספח II לפרוטוקול, תכנית הפעולה לשמירה על הכרישאים בים התיכון, ותכנית הפעולה לטיפול במינים שהובאו ושפלו לים התיכון.

יישום תכניות הפעולה לשמירה על מינים שאומצו על ידי תכנית הפעולה לים התיכון נמצא בשלבים שונים ובהן, תכנית פעולה לממשק כלב הים הנזירי, תכנית פעולה לשמירה על הצבים בים התיכון, ותכנית פעולה לשמירה על הצומח בים התיכון. הוכן מיון של בתי הגידול הרלוונטיים לאזור הים התיכון כולו. הוצגה היוזמה הטקסונומית הים תיכונית. נדון פיתוח מנגנון מסלקה עבור המגוון הביולוגי הימי והחופי בים התיכון. נדון הצורך בתבחינים משותפים ואחידים להכללת מינים חדשים בנספחי הפרוטוקול.

אמנת המורשת העולמית:

מטרתה, שמירה על המורשת התרבותית והטבעית של העולם. האמנה פועלת במסגרת אונסקו, ובמסגרתה נבחרים אתרים להיכלל במסגרת רשימת אתרי המורשת שחשיבותם עולמית. הפעילות במסגרת האמנה כללה בחירה והוצאה של חוברת רשימת האתרים הטנטטיביים של ישראל, הכוללים בעיקר גנים לאומיים ושמורות טבע, וכן הוכנו תיקים להגשה לאונסקו עבור דרך הבשמים, שאף עברה הליך שיפוט מטעם אמנת המורשת, התילים התנכיים ומערכות המים, בית שאן והשער העתיק בדרום.

הוקמה ועדה בין משרדית לקידום רעיון השימור של הבקע הגדול במסגרת אונסקו. מאחר שהרעיון נתקל בבעיות פוליטיות, הוחלט לקדם להכרזה את עמק החולה כהגשה סדרתית ביחד עם קניה, טנזניה ותורכיה, בנושא של נדידת ציפורים.

פארק השלום:

התקבל תקציב להמשך הפרויקט גם בשנת 2004-2005, שמיועד בעיקר לחינוך והעלאת המודעות הצבורית לשמירה על מפרץ אילת.

חטיבת תכנון ופיתוח

היחידה לניטור סביבתי

במסגרת פעילות בתחום המים הושלמה העברת התיקון לחוק המים במסגרתו הוגדר הטבע כצרכן לגיטימי. החלה העבודה של הכנת כרטיסי נחל וכרטיסי שמורה לצורך קבלת הקצאות מים.

הושלם שיקום בית הגידול של עיינות גיבתון.

הושלם קידוח נוסף להפקת מים בעין גדי.

נמשך המשא והמתן עם קיבוץ עין גדי לצורך הגעה להסכם חלוקת המים במקום.

נמשכה העבודה לשיקום המים בשמורת חולה.

היחידה לניטור סביבתי מבצעת באופן שוטף את מטלות תוכנית העבודה של הגורם המממן.

מקרקעין

אגף מקרקעין מטפל בקידום סטטוטורי והכרזתם של הגנים והשמורות, מעורב בשלבי התכנון של תכניות מתאר ארציות, מחוזיות ומקומיות ומרכז את המידע הסטטוטורי אודות הגנים והשמורות בכל הארץ. דו"ח סטטוטורי שנתי 2004

שמורות טבע וגנים לאומיים שהוחלט להפקיד בתנאים

שם שמורה/גן	מס' תכנית	שטח בדונמים	תאריך
אשקלון (הרחבה)	106/101/02/4	1,003.00	2004
תל דור	408/חכ	138.00	11.2.2004
ברכת זמורות	48/101/02/8	120.00	18.2.2004
בית שערים	חפאג/1294/טב	3,881.83	21.4.2004
ברכת תמסח הרחבה	409/חכ	178.00	21.4.2004
המכתש הגדול	54/101/02/20	38,258.00	31.5.2004
הר הנגב הרחבה 3	2/173/02/20	28,807.00	31.5.2004
מצלעות המכתש הגדול	302/03/20	71,861.00	31.5.2004
נחל נדר	חפאג/1298	240.30	16.6.2004
שמיר נחל רחום הרחבה	13163/ג	1,467.00	21.6.2004
חוף ג'אסר א-זרקא	32/16/ג	153.36	30.6.2004
מצוק הצינים (הרחבה 2)	1/172/03/20	38,440.00	26.7.2004
הר אביטל בנטל	13980/ג	5,036.00	15.11.2004
מסיל עסניה	14752/ג	2,329.00	15.11.2004
נחל יששכר	12910/ג	11,212.00	15.11.2004
נחלים גדולים הרחבה 1	1/126/03/12	25,000.00	17.11.2004
יער אודם	13607/ג	11,602.00	6.12.2004
אירוס ירוחם	303/03/20	537.00	27.12.2004
הר הנגב הרחבה 1	3/173/02/20	16,860.00	27.12.2004
הר אמיר	346/מ	431.00	29.12.2004
סה"כ 20		257,554.49	

שמורות טבע וגנים לאומיים שהופקדו

שם שמורה/גן	מס' תכנית	שטח בדונמים	תאריך (עתונות)
הר עמיעד	12086/ג	2,009.00	29.10.2004
חוף וים שקמונה	חפ'2080/ג/1217	1,634.00	16.4.2004
חוף כורסי	12477/ג	50.00	2004
חצור (הרחבה)	12986/ג	907.00	21.3.2004
כפר נחום (הרחבה)	11401/ג	401.00	6.2.2004
נחל דליה ויובליו	9524/ג	800.00	19.11.2004
נחל מהר"ל הרחבה	ג/1265/חכ/282/א'	2,219.00	26.10.2004
נחל ראש פינה	12514/ג	281.00	21.3.2004
עיינות פחם	12935/ג	523.00	30.7.2004
רכס בשנית	13606/ג	10,370.00	31.12.2004
תל מרווה	8428/ג	1,050.00	26.11.2004
חולות פלמחים	185/מח	6,295.00	20.2.2004
יערות ושמורת טבע נחל שילה	160/מח	6,935.00	7.9.2004
תל צפית	1/225/03/6	2,884.00	3.9.2004
סה"כ 14		36,358.00	

שם שמורה/גן	מס' תכנית	שטח בדונמים	תאריך (י.פ.)
נחל יבנאל	12720/ג	2,965.00	6.12.2004
סה"כ 1		2,965.00	

שימור ופיתוח

בניאס - המשך שיקום השביל הצף מעל הנחל.
 שמורת דן - המשך שימור השער הכנעני.
 פארק שניר - תכנון המשך הפיתוח לנגישות נכים.
 חורשת טל - השלמת חניון לילה והמשך תכנון הבריכה.
 נחל עמוד - השלמת חניון הלילה ותחילת עבודות של מערך הכניסה.
 כרמל, חירבת שלאליה - המשך שימור המבנה והכשרתו למרכז מטיילים בכרמל.
 ציפורי - השלמות פיתוח סביב מערך הכניסה החדש.
 מגידו - השלמת פרוגרמה ותכנית כוללת לאתר, בשיתוף גופים חיצוניים.
 בית שאן - השלמת מערך הכניסה ועבודות שימור ושחזור.
 קיסריה - עבודות שימור ושחזור בהיקף נרחב, בשיתוף החברה לפיתוח קיסריה ורשות העתיקות.
 נחל תנינים - השלמת מערך הכניסה, חפירות ארכיאולוגיות, שימור ושיחזור הסכר הרומי.
 אפולוניה - עבודות שימור במבצר עצמו.
 אפק / ירקון - השלמת אגם ותשתיות לשימור בתל אפק.
 מערת הנטיפים - השלמת עבודות הכשרת המערה לקליטת נכים.
 גן לאומי סובב חומות ירושלים ועמק צורים - עבודות פיתוח בהיקף נרחב.
 אשקלון - השלמת שימור השער הכנעני והכשרת שבילים לנכים באתר.
 בית גוברין - השלמת הפיתוח באמפיתיאטרון.
 תל באר שבע - השלמת הכשרת מפעל המים העתיק לביקורי קהל.
 פארק אשכול - בניית חניון לילה וחיבור דרך הבשור לפארק.
 מבואת מצוק הצינים - השלמת בניית מרכז מבקרים במתחם קבר בן גוריון.
 ממשית - המשך עבודות שימור והשלמת שימור הפסיפס של הכניסה המזרחית.
 מצדה - עבודות שימור, שחזור ופיתוח בעקבות שיטפונות שאירעו במקום.
 שמורת האלמוגים - השלמת סככות צל בחוף ותכנון מערך כניסה.

במקביל לביצוע של הרבעון האחרון לשנת 2003 נעשות עבודות תכנון לפרויקטים שונים על פי תוכנית העבודה לשנת 2004.

אגף שטחים פתוחים

יום והובלת הכנת תכניות מרקמיות:
 בהמשך ליוזמת האגף להכנת תכניות מתאר מחוזיות חלקיות, (תכניות מרקמיות), לשטחים הפתוחים כפי שהוגדרו בתמ"א 35 כ"מטי שימור" ומסמך לשיתוף פעולה בין מינהל התכנון במשרד הפנים, המשרד לאיכות הסביבה, והחברה להגנת הטבע.
 האגף עוסק בליווי התכנון באזורי התכנון של בקעת הנדיב, מעלה נחל אילון, נחל שקמה ופולג.
 כמו כן האגף יוזם איתור חבלי ארץ נוספים לתכנון וגיבוש הסכמות רחבות למהלך.
 שיתוף הציבור והגברת המודעות לחשיבות שמירת השטחים הפתוחים:
 האגף מלווה את תפעול אתר השטחים הפתוחים באינטרנט (WWW.IOS.ORG.IL).
 אתר זה מלווה את הפרוייקטים השונים לשמירת השטחים הפתוחים ומאפשר לציבור להכיר ולהגיב לתכנון לשמירת השטחים הפתוחים.
 באתר עדכונים על מהלכים ויוזמות שונות לכרסום בשטחים הפתוחים ועדכון על המאבקים של הגופים הירוקים למנוע או למזער את הפגיעה של יוזמות אלו. האתר בשנת זו זכה האתר על ידי העיתון ידיעות אחרונות, כאחד מ 14 האתרים הטובים ברשת.
 השתלבות בדיוני המועצה הארצית לתכנון ובניה ובעדות המשנה שלה:
 השנה נמשך המהלך להעמקת מעורבותנו והשתתפותנו בעדות התכנון השונות של מינהל התכנון. באמצעות תגבור האגף בשעות של כוח אדם נוסף (חלקו מתרומות) הלוקח חלק פעיל יותר בעדות השונות. ועדות אלו כוללות מלבד המועצה הארצית לתכנון ובניה גם את הועדה לנושאים תכנוניים עקרוניים, הועדה לשמירה על קרקע חקלאית ושטחים פתוחים, וכן ועדות היגוי שונות: תמ"א 3, תמ"א 22, תמ"א 23, תמ"א 14, תמ"א 12, תמ"א 13, תמ"א 37, תמ"א 34 וכדומה.

צמצום נזקי עבודת תשתית:

בין השאר עסק השנה האגף בליווי התכנון של שני פרויקטים ארציים- הרחבת כביש מס' 1, ותכנון מפורט לכביש חוצה ישראל קטע 18, קו התפר ועבודות פיתוח של רכבת ישראל.

ליווי מקצועי של נציגי הרשות בוועדות התכנון:

השנה ניתן דגש להגברת התיאום והייעוץ המקצועי למתכננים במחוזות. במסגרת זו מופץ חומר תכנוני, נערכות פגישות ומועברות הערות לתכניות בעיקר בתחומים – ניקוז, תחנות דלק, תכניות מפורטות לתמ"א 22, תכניות למבנים חקלאיים וכו'.

ארכיאולוגיב

חפירות ארכיאולוגיות

- נערכו 21 חפירות בגנים לאומיים ובשמורות טבע ו-3 סקרים ארכיאולוגיים. מבין החפירות יש לציין את:
- (1) כורסי – השלמת חשיפת בית המרחץ במנזר של התקופה הביזאנטית והרחוב הסמוך.
  - (2) סוסיא – המשך חשיפת הכנסיות. המשך המתחם הפולחני. חשיפת מגדל השער המזרחי. גילוי עמוד עם כתובת חשובה משנת 238 לספירה על רצפת הפורום
  - (3) נחל תנינים – השלמת חשיפה של הסכר הגדול והמרשים.
  - (4) חורבת שללה – חפירות במספר חתכים והצעה לראות במקום את עיר כרמל
  - (5) מערת המורינגה בעין גדי – ממצא מרתק של שרידי היישוב היהודי בתקופה הפרסית שהוביל לחשיפה רבה ולמסיבת עיתונאים

סיוורים והשתלמויות

- (1) ביצוע פורום ארכיאולוגי 2 מפגשים: בית גוברין וקיסריה
- (2) העברת השתלמויות בחפירות חדשות למורי דרך
- (3) הרצאות בימי עיון: יום המדע, טבריה, ארגון המים, יום עיון מדעי כדור הארץ
- (4) הדרכה בפורומים של קרן היעל ושישי תרבות
- (5) בוצעו כ-20 סיוורים עם פקחים, מנהלי גנים לאומיים ושמורות טבע, מנהלי מרחבים ואקולוגים
- (6) פורום ממר"ם בדרך הבשמים
- (7) סיוור עם נציגי ממשלת סין בדרך הבשמים
- (8) תרגיל חורבת צונם לקורס מדריכים

אונסקו

- (1) בוצע סיוור בן שלושה ימים עם פרופ' הנרי קליר, המעריך מטעם איקומוס בתלים המקראיים: מגידו, חצור ובאר שבע.
- (2) הוגש מחדש לאחר שינויים בסיסיים תיק "התלים המקראיים: מגידו, חצור ובאר שבע".
- (3) הוכנה תכנית ממשק לדרך הבשמים באנגלית עבור אונסקו.
- (4) השתתפות בוועדת מורשת עולמית בסוג' שבסין: דרך הבשמים נדחתה ל-2005 להשלמות.
- (5) הוכן סרט על "דרך הבשמים" עבור אונסקו בגרסה אנגלית ובגרסה עברית.
- (6) התיקים: מצדה, דרך הבשמים והתלים המקראיים הועלו על תקליטורים.

חוות דעת ופרסומים הפקת חומר מקצועי

- (1) העלאת 3 אתרים שהוגשו לאונסקו על תקליטורים.
- (2) הוצאת חוברת "ניצנים ראשונים" לראשיתה של רשות הגנים הלאומיים
- (3) הפקת סרט "דרך הבשמים"
- (4) כתיבת מאמר למגזין הרשות (גיליון 1): "קסמי מדבר מור ולבונה בדרך הבשמים"
- (5) בקרה על עשרות חומרים כתובים של הרשות: דפדפות, מאמרים במגזין הרשות, שלטים ועוד.

השתתפות בוועדות תכנון והיגוי

מצדה, נחל תנינים, קיסריה, המועצה הארכיאולוגית, וועדת שימור, צוות פיתוח, תו"פ מנכ"ל, אונסק"ו.

שימור

- (1) התחלת טיפול בארמון הכנעני בתל אפק – שחזור שני העמודים
- (2) תכנון וביצוע של השער הישראלי בתל כנרת
- (3) המשך טיפול בשער הכנעני בתל דן

שיקום פסיפס הצייד בצפרי

שימור טחנת המבטשה בנחל עמוד
מפעל המים של תל בית שמש
ממשית טיפול בפסיפס של הכנסייה המזרחית
ממשית – פרויקט "הספירה לאחור" – טיפול שימורי באתר לאחר השטפון הגדול

באופן שוטף: קיסריה, בית שאן, מצדה וצפורי.
הכנת מודל של גן לאומי עבדת

קידום נופי תרבות
נערכו שני סיורים בשטח של השפלה והכרמל.
הוכנו מפות של הנושאים הבאים: תלי השפלה, קרב דוד וגוליית וארץ אלף המערות, מבחן אליהו ונביאי
הבעל, אלכסנדר זייד וגבעות שייח איבריק, חוף הים המפורץ.

החטיבה לאכיפת החוק

חטיבת אכיפה ופיקוח בנויה משלושה אגפים: אגף פיקוח ומבצעים, אגף התביעות ואגף ביטחון ובטיחות.
לחטיבה מחלקת היתרים המרכזת את כל הפעילות בתחום מתן היתרים למחקר, לצייד, לסחר (יבוא ויצוא
בעלי חיים) והיתרים מיוחדים.
החטיבה ממונה על ביצוע אמנת CITES (הסדרת הסחר ומניעת הברחות בעלי חיים לארץ וממנה).
לחטיבה נציגות קבועה בצוותי עבודה של האינטרפול המטפלים בעבריינות בינלאומית בנושא מניעת הברחות
בעלי חיים ומוצריהם.
לחטיבה מדור המטפל ברישום ומעקב אחר הנפקת רישונות הצייד, ניהול התיקים המשפטיים, ניהול מערך
קליטה ובדיקת מוצגים (פעילות משותפת עם המז"פ המשטרתי).
החטיבה מנחה מקצועית את הפעילות האכיפתית בארץ ומתמקדת בהכשרה של עובדי הרשות ליצירת מערך
פעילות מקצועי ומיומן.
לחטיבה יועצים משפטיים המטפלים בתחום הפלילי, קידום חקיקה ומתן חוות דעת והנחיות מקצועיות.
לחטיבה חמישה ממוני פיקוח ואכיפה במחוזות (אנשי מחוז), המרכזים את כל פעילות החקירות, מודיעין
ומבצעי אכיפת החוק.

1. שינויי חקיקה
בעבודה שינויי חקיקה מהותי מתנהל בשנה זו בתחום הגנת חיית הבר, שעיקרו שינוי מדיניות הצייד והתאמתו
לצורך הממשקי והסביבתי של אוכלוסיות חיות הבר שבבר.
בהתאם, נערכו שינויים ברשימת ערכי הטבע המוגנים והתאמתם להגנה בבתי הגידול התואמים הימצאותם.
(שינויי החקיקה מתאימים עצמם לחוקים נלווים כמו: חוק צב"ח והפיקוח על הניסויים בבע"ח).
הכללת כל אמנת סייטס בחקיקה הישראלית באמצעות אכרזה על המינים המוגנים בנספחי האמנה כמוגנים
בארצנו.

2. הגברת מעורבות ושיתוף ארגונים ועמותות להגנת בע"ח באשר הם.

3. היתרים

א. סה"כ הונפקו השנה 3471 היתרים לטיפול בנזקי חקלאות שעיקרם דילול אוכלוסיית חזירי בר.
ב. הונפקו כ 317 היתרים לאחזקה ופגיעה בערכי טבע מוגנים לצורך מחקר ומדע, שעיקרם בתחום הצומח
ומיעוטם בתחום חיות הבר.
ג. הונפקו השנה כ 898 היתרים לסחר, יבוא/יצוא/אחזקה של חיות בר.

4. אגף תביעות רישוי ורישום
דווחו 2,647 אירועי אכיפה בגין עבירות ציד, פגיעה בשמורות, גנים לאומיים וערכי טבע מוגנים לפי התפלגות
הר"מ:

1. תיקי תביעה שהוגשו לבתי משפט – 479
2. הודעות קנס – 1,016
3. אזהרות שניתנו בכתב – 1,152
- הונפקו 2,881 רישיונות ציד לעונת 2004/05 (מ 31/8 – 1/9)

5. אגף פיקוח ואכיפה

באגף קיימים 4 תחומי פעילות:

1. ציד לא חוקי
2. סחר בלתי חוקי
3. החזקת חיות בר
4. מודיעין

1. בתחום הצייד
איתור מאות מלכודות לצייד חיות בר.
העמדה לגירוש מהארץ של שישה פועלים זרים
ליווי אירועי ציד מזדמנים וזומים: ריכוז מאמץ למניעת ציד צבאים, דורבנים וחוגלות.

תפיסת עשרות כלבים שנעזרו בהם לציד.

2. בתחום הסחר הבלתי חוקי:
  - נבדקו בצווי חיפוש אתרים שבהם הוחזקו בעלי כנף זוחלים ויונקים כולל שווקים ונתפסו אלפי ציפורי שיר שהוברחו לארץ.
  - ביקורת במעברי הגבול האוויריים, יבשתיים וימיים- נעשה בשגרה והוגבר הפיקוח על יצוא חיות בר.
  - פיקוח שוטף בממ"ן נתב"ג - כניסה ויציאת משלוחים (בע"ח).
  - הוגברה האכיפה למניעת סחר בלתי חוקי בחנויות למסחר חיות בארץ, תוך שיתוף פעולה עם הממונים על חוק צב"ח למניעת תעללות ומתן תנאי אחזקה נאותים.
3. בתחום החזקת חיות בר בשבייה:
  - ביקורות שוטפות - פינות חי, גני חיות, מגדלים. כ - 200 אתרים.
  - בדיקת בקשות ליבוא ויצוא חיות בר. 1000 בקשות.
  - אישור להקמת מתקנים להחזקת חיות בר. עשרות בקשות.
  - ליווי ביקורות להיתר סחר (חנויות)
4. בתחום המודיעין:
  - א. איסוף חומר מודיעיני מהמחוזות/מרחבים. בשוטף
  - ב. הקלדת חומר למסוף. (במטה)
  - ג. עיבוד חומר לפני פעילות מבצעית.
  - ד. הכנת עבודה בתחום המודיעין מול אנשי השטח ליישום ב-2005 באופן מובנה יותר

6. תחום בטחון, בטיחות וכיבוי אש

- בטחון
- התקיים קורס מאבטחים לנושאי נשק ברשות ונערכו השתלמויות ייעודיות. נרכשו אקדחים ונשק ארוך שסופקו לפקחים ומנהלי אתרים לצורכי הגנה עצמית ובטחון ציבור המבקרים. הופעלה חברת שמירה לתגבור הבטחון באתרים. בטיחות
- התקיימו סיורי בטיחות במסלולי טיול ואתרי הרשות לאיתור מפגעים. שופרו מערכות שבילים קיימות ונבדקו מתקני עזר. התקיימו השתלמויות למדריכי הרשות, פקחים ומנהלי אתרים. מניעה וכיבוי שריפות
- נערכה השתלמות ארצית ובוצעו תרגילים משותפים עם יח' הכיבוי.

מינהל וכספים

החטיבה התמקדה בתכנון תקציבי הרשות ותוכניות העבודה השנתיות, לרבות גיבוש תקציבי פעולות ייעודיים כדוגמת פיתוח מייזמים כלכליים בשיתוף עם אגף התקציבים באוצר. בנוסף פעלה החטיבה בליווי הסכם העבודה החדש. הושלמה תקינת רכב ורכישת רכבים שוטפת על פי התקציב מתנהלת באופן שנתי מערך אינוונטר מבוצע. אישור קידום ושכתוב נהלי הרשות בהליך ביצוע, ויצא אוגדן הנהלים. מיחשוב מערך הקופות הרושמות באתרים וקישורם למרכז הנהח"ש בביצוע, הקופות ישודרגו תחת סטנדרט אחיד. המחשוב הישיר מותנה במקורות תקציביים. שיפור המעקב אחר גביית האשראים הניתנים לסוכני נסיעות בוצע חלקית. בהליכי ביצוע בדיקה ושיפור מערך הרכישות מתוך כוונה לנצל "יתרון לגודל" בעת ביצוע רכישות. פיקוח הדוק על מערך הכספים בהנהלות המשותפות ובאתרים ביקורים תקופתיים באתרים ואחת לרבעון בהנהלות המשותפות מבוצע חלקית. כן בוצעו השתלמויות, אימון ורענון נהלי הנהיגה בשטח ובכביש לכלל עובדי הרשות. מבנה התקציב, הכנסות והוצאות, מוצג בפרק המתאים.

אגף שיווק וכלכלה

עידוד ביקורי ישראלים בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע
 הפעילות השיווקית לעידוד הביקורים באתרי הרשות מתבצעת ע"פ מגזרי אוכלוסיות ועונות השנה.

א. פעילות עונתית ובחגים

אגף השיווק קיים בשנת 2004 מבצעים עונתיים בתקופות השנה השונות. במסגרת המבצעים התקיימו אירועים והדרכות לציבור המבקרים באתרים השונים. הפעילות במסגרת המבצעים גובתה במדיות הפרסום הבאות:

הפקת 4 חוברות עונתיות בידיעות אחרונות – תפוצה של 850,000 עותקים בערבי חג, ובימי שישי, בחגים פסח, שבועות, סוכות וחנוכה.
 הפעלת אתר האינטרנט שהוקם על ידי הרשות ומשמש ככלי שיווקי הסברתי.
 הפעלת מרכז מידע והזמנות – קו 3639 * המוסר מידע על פעילות אגף השיווק ומקבל הזמנות למוצרי הרשות השונים.
 בתקופת החגים ובסופי שבוע הופעלו תחנות מידע הפרוסות ברחבי הארץ ועובדות בשיתוף ובהנחיית הרשות. עלונים – המופצים בתפוצה רחבה מאד (מאות אלפי עותקים)
 מוקד התנועה – תשדירי רדיו לעידוד ביקורי קהל באתרי הרשות. פעילות הנעשית בשיתוף עם ההסברה. פרסום רחב מאוד ומקיף ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות הרחבה - קמפיין לאומי בשיתוף עם משרד התיירות והתאחדות בתי המלון ושת"פ עם בזק.
 הפקת קופוני הנחה שהופצו במדיות השונות בשת"פ עם גורמים שונים.
 קיום מבצעי הטבות באתרים נבחרים במטרה לעודד בקורי ישראלים באתרים כגון אתרי הצפון, מצדה, קיסריה ועוד.
 עבודה מול קהלי יעד יחודיים כגון המגזר הדתי, הערבי והרוסי.

* בשנת 2004 בקרו באתרי הרשות 4,900,000 מבקרים לעומת 4,200,000 בשנת 2003.

פעילות לעידוד ביקורי תלמידי בתי ספר

- הפעילות הנ"ל מתקיימת בשני מישורים שיווקים.
1. מול בתי הספר - א. נערכו מספר דיוורים לתפוצת כלל בתי הספר שכללו פרטים אודות אתרי הרשות ומרכזי ההדרכה - מבצעים ועוד.
 ב. בוצע פרסום בעלוני המורים השונים
 ג. נערכו סיורי היכרות למורים באתרי הרשות
  2. מול סוכני נסיעות וחוברות הטיולים- א. עידוד ההגעה לשמורות וגנים על ידי חשיפת האתרים למדריכי החברות והפצת חומר.
 ב. החדרת האתרים לחבילות הטיולים תוך יצירת אירועים מיוחדים (הדרכות מיוחדות ועוד).
 ג. מבצעי הנחה ועוד.
 ד. דגש לסוכני תיירות נכנסת לעידוד התיירים, כולל כרטיסים לתייר.

מועדון מטמון – עידוד הקהל למחויבות בתחום הטבע והמורשת

- מטמון – מועדון טבע מורשת ונוף, הוקם לאחר האיחוד על ידי צירוף שני המועדונים שהיו בשתי רשויות האם (רג"ל ורש"ט).
 המועדון פועל אל ציבור לקוחותיו במישורים הבאים:
1. עידוד הביקור בשמורות הטבע ובגנים הלאומיים על ידי תשלום מראש כדמי חברות.
  2. העברת מסרים בנושאי הטבע והמורשת על ידי הפקת ומשלוח חוברת ארץ וטבע – כמהדורה מיוחדת למנויי הרשות.
  3. יצירת מעורבות וזיקה לתחומי העשייה של הרשות על ידי ארגון וביצוע סיורים וטיולים מיוחדים לקהל המנויים. הסיורים מודרכים אך ורק בידי מדריכי מרכזי ההדרכה למען העברת המסר החינוכי רשותי.
  4. קיום כנסים ואירועים מיוחדים למנויים למען יצירת הזדהות וחיזוק הקשר עם מועדון המנויים, הרשות ומטרותיה.
  5. בחירת חברה חדשה לחוברת מנויים, תוך חסכון של כ- 1 מליון ₪ ברמה שנתית.

* נכון לסוף שנת 2004 מועדון המנויים כלל 40,000 בתי אב לעומת 36,000 בתום שנת 2003 (גידול של 10%).

חנייות ומוצרי הרשות

בשנת 2004 עסקנו במעקב ובחיסול מלאי במחסני האתרים, הרחבת התשתיות ונקודות המכירה באתרי הרשות. נבחן תמהיל המוצרים ונוספו למכירה מוצרי מזון, ספרים חדשים כגון מדריך כרטא לגנים ושמורות טבע. כמו כן הושם דגש על הניהול המרכזי של מערך החנויות תוך הקפדה על זרימת נתונים בזמן אמת וכהכנה לקראת חיבור הקופות בחנויות שבאתרים במהלך 2004 (תוך שימוש בבר קוד).
 בשנת 2004 התחלנו בבניית קונספציה למערך החנויות הרשות.

סה"כ מכירות בשנת 2004 כ- 6.5 מליון ₪ לעומת 4.2 מליון ₪ בשנת 2003

ניהול מיזמים זכיינים באתרי הרשות

בשנת 2004 החילונו בישום החלטת הרשות להעביר לניהול עצמי של הרשות את המיזמים הכלכליים שבאתרי הרשות. במסגרת המדיניות הנ"ל הועברו מתחילת השנה מיזמים לניהול עצמי (מזנונים וחנויות).

אירועי ערב

במסגרת הפעילות השוטפת באתרי הרשות קיימת דרישה מקהל המבקרים ומהציבור הרחב לקיום אירועים בשעות הערב באתרים מסויימים (גנים לאומיים). השנה ניכרה התאוששות בתחום הנ"ל והקיץ היה פורה במיוחד. האתרים אפק ובית גוברין נוספו לרשימת האתרים בהם מתקיימים אירועי ערב.

הוצאה לאור

בשנת 2004 מדור ההוצאה לאור הפיק דפדפות חדשות לאתרים ומס' דומה למסלולי טיול ולשמורות טבע פתוחות. כמו כן הודפסו מהדורות נוספות של דפדפות המחולקות למבקרים באתרי הרשות (סה"כ כ- 1 מליון דפדפות).

חשיפת אתרי הרשות

בנוסף לאמור לעיל קיימת פעילות מגוונת לחשיפה תמידית ורצופה של אתרי הרשות על ידי פרסום תדמיתי, ארגון סיורי סוכנים, פעילות ומעורבות בעמותות התיירות האיזוריות, נטילת חלק בפרסומים השונים של משרד התיירות, יזום מבצעי שיווק לאתרים נקודתיים ועוד. בשנת 2004 נערכו מספר סיורים לסוכני הנסיעות ומארגני התיירות ועוד מספר סיורים למורי דרך, חלקם בארגון הרשות וחלקם בתיאום עם הרשות.

חניוני לילה

מיסוד מערך חניוני לילה להזלת מחירי הטיול. עד עתה הוסדרו כ- 10 אתרים לחניוני לילה (מקלחות, מגורי מורים ועוד).

פיתוח השירות והמוצר

בפעילות השוטפת של קליטת המבקרים באתרי הרשות פועל אגף שיווק במישורים הבאים למען פיתוח השירות והמוצר לאוכלוסיות היעד השונות הפוקדות את אתרי הרשות השונים.

1. הוגדרו שעות פעילות הביקור בהתאם לעונות השנה השונות
2. עודכנו תעריפי הביקור
3. שופרו ועודכנו דפדפות האתרים המחולקות למבקר באתרים
4. השתתפות בצוותי התכנון הרשותיים
5. מינוף הכרטיס לתייר

אגף חינוך והדרכה

חינוך והדרכה בחוק:

בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה התשנ"ח – 1998 נקבע: "על הרשות לזיום, לקיים ולעודד פעולות חינוך, ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים בקרב הציבור בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט". למימוש סעיף זה פועל אגף חינוך והדרכה במסגרת המטה ועוד עשרה מרכזי חינוך והסברה במחוזות. הפעילות החינוכית מבוצעת להשגת שלוש מטרות עיקריות: להנחיל ולהטמיע את התודעה לשמירת אתרי וערכי הטבע, הנוף והמורשת בקרב הציבור בישראל בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט. ליצור ולקדם זיקה, אחריות ומחויבות בין כלל אזרחי ישראל לבין אתרי וערכי הטבע והנוף והמורשת. טיפוח קשרי אתר – קהילה בין אתרי רט"ג לקהילות השכנות.

קהלי יעד:

בשנת 2004 ניתן תיעוד עפ"י הצורך והמשאבים. הדגש הופנה לפעילות בקרב תלמידים ותנועות נוער, צה"ל, אוכלוסיית הפריפריה ושכני השמורות והגנים. תשומת לב מיוחדת הופנתה לעולים חדשים, לציבור החרדי ולקהילות בעלות מודעות נמוכה לנושאי הטבע והסביבה. ציבור "מעבירי המסר" וסוכני השינוי תמיד היו ויהיו קהל יעד מועדף.

מרכזי חינוך והסברה:

ב – 2004 פעלו עשרה מרכזי חינוך והסברה ועוד ארבעה מרכזי הדרכה אקולוגיים. המרכזים פועלים במסגרת המרחבים במחוזות ומונחים מקצועית ע"י אגף חינוך והדרכה.

בשנה זו נפתח מרכז חדש במרחב שפלה וחוף והוא ממוקם בגן לאומי אשקלון.

מדריכים:

במרכזי חינוך והסברה של רט"ג מועסקים כ- 240 מדריכים והם נמנים על שלוש קבוצות: מורות חיילות.

בנות שנת שירות (ש.ש), שירות לאומי (ש.ל). מדריכים יומיים, "פרילנסרים".

ב- 2004 התקיים קורס הכשרת מדריכי טבע וסביבה בשיתוף משרד החינוך ובמסגרתו הוכשרו 42 מדריכים. במימון ובעידוד אגף חינוך והדרכה הועברו עשרות השתלמויות וימי עיון באתרי רט"ג למעבירי מסר: מורים, רכזי טיולים, מורי של"ח, מפקחים ומנהלים, כולל השתלמויות מורים במסגרת הקרן לקידום מקצועי של הסתדרות המורים.

תכנים ועזרים:

- ✓ הוכנה תוכנית בנושא זכות הטבע למים כולל כרזה ומשחק.
- ✓ נכתב חומר בנושא למידה חוץ כיתתית לשני אתרי רט"ג (1) גן לאומי אפולוניה.
- (2) גן לאומי אשקלון.
- ✓ הופקה חוברת שיווק למרכזי חינוך והסברה רמון.
- ✓ הופקו 4 חוברות בערבית בנושאי שמירת טבע.

סיכום ופילוח ימי הדרכה ומדריכים ב- 2004:

ב- 2004 הודרכו סה"כ - 340000 מודרכים ב- 6887 ימי הדרכה.

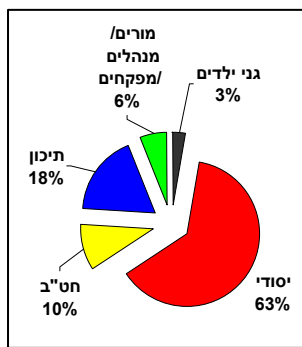
ימי הדרכה:

2004	2003
6887	5239 - סה"כ ימי הדרכה
4487	3420 - ימי הדרכה חיצוניים
	65% הדרכות חיצוניות - עליה של 30% לעומת 2003.

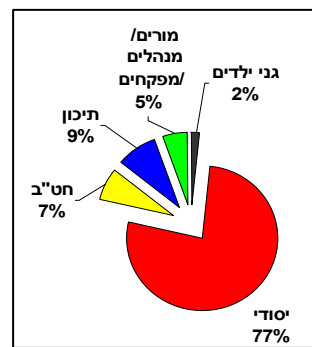
מספר מודרכים ממערכת החינוך:

בשנת 2004 נרשמה עליה של 50% במודרכים ממערכת החינוך. סה"כ הודרכו 82.835 תלמידים, מורים ומנהלים עפ"י הפילוח שבגרף - 1. + השוואה ל- 2003 גרף - 2.

התפלגות המודרכים במערכת החינוך ב-2004. התפלגות המודרכים במערכת החינוך ב-2003

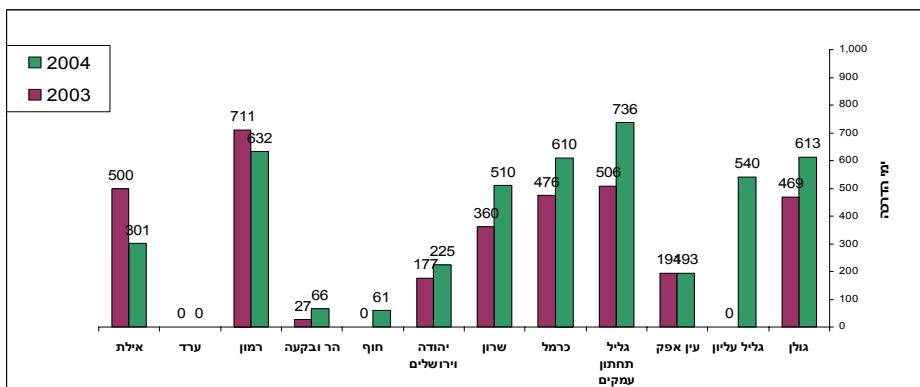

גרף - 1

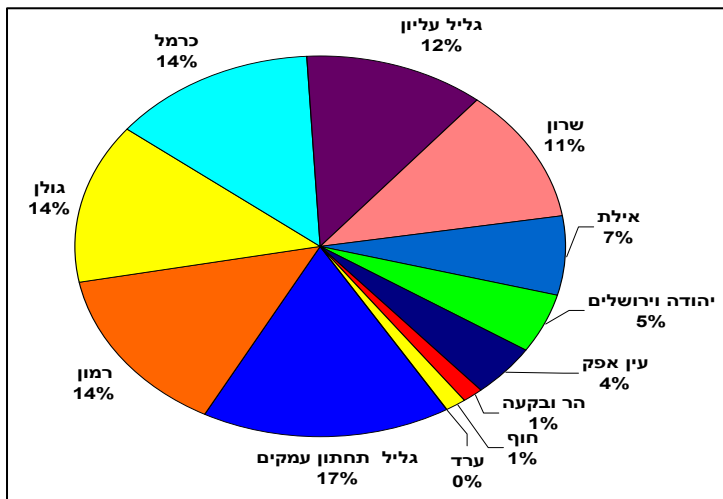

גרף - 2

השוואה בימי הדרכה חיצוניים בין 2004 - 2003 לפי מרכזי חינוך והסברה: גרף - 3

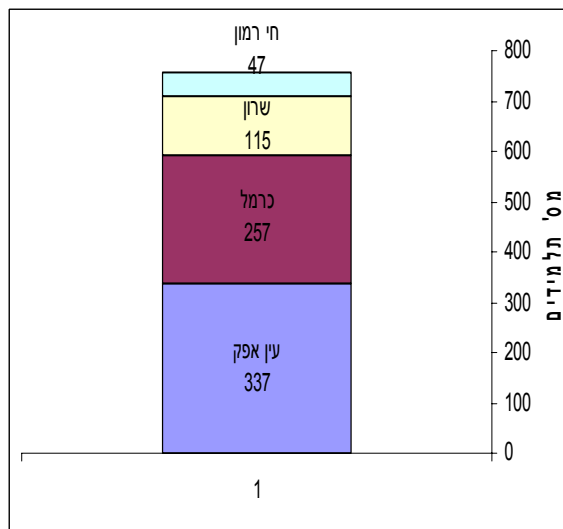
יחסי גודל בין מרכזי חינוך והסברה - התפלגות ימי הדרכה חיצוניים:
גרף - 4

מרכזי הדרכה אקולוגיים:

- ✓ השתתפו בפעילות המרכזים האקולוגיים שה"כ 2695 תמידים מתוכם 765 תלמידי ביוטופ.
- ✓ נרשמה עליה של 58% במספר תלמידי הביוטופ לעומת 2003.
- ✓ עליה של כ 90% במס' המודרכים הכללי במרכזים האקולוגיים.

מספר תלמידי ביוטופ ב - 2004:
גרף - 5

מגמות ל - 2005:

- ✓ המשך קיום קורס מדריכי טבע וסביבה בשיתוף משרד החינוך.
- ✓ קידום למידה חוץ כיתתית באתרי רט"ג.
- ✓ קידום קייטנות קיץ.
- ✓ הגברת פעילות בקרב של"ח, תנועות נוער ומכינות קדם צבאיות.
- ✓ טיפוח מסגרות חדשות של אתר - קהילה.

הגברת שת"פ גורמי חינוך בצה"ל והפקת חומר במשותף.
הגברת הפעילות החינוכית בקרב בתי ספר.

תחום הכשרת עובדים

התחום עוסק בפיתוח מנהלים ועובדים ברשות, הכשרתם לביצוע מקצועי של מטלותיהם, ומשמש מנוף להגברת המוטיבציה לשביעות הרצון בעבודה ולקידום האישי.

תכנית העבודה לשנת 2004, מבטאת מענה פרוגרסיבי לצרכי ההכשרה ברשות:

במהלך 2004 התקיימו:

- 7 קורסים מקצועיים מתמשכים בתחומי העיסוק של הרשות.
- 5 השתלמויות חד יומיות ארציות בתחומי המדע, התכנון והאכיפה.
- כ-4 השתלמויות מחוזיות בכל מחוז בדגש מקצועי חברתי.
- 9 עובדים יצאו ללימודים אקדמיים (לתואר ראשון, נשי ודוקטוראט) בסיוע הרשות.

קורסים בולטים:

- קורס אכיפה – מתקיים באופן שוטף עפ"י הצרכים.
- סדנת שטח – קורס בן שבוע לליבון נושאים מקצועיים ואסטרטגיים ברשות.
- קורס מנהלים – למנהלי השטח.

הסברה

מדיניות עבודת ההסברה ברשות הטבע והגנים
ההסברה היא אחד ממטרותיה ארוכות הטווח החשובות והמכריעות ביותר של הרשות והיא מוגדרת בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הנצחה כאחד מתפקידיה העיקריים של הרשות - "ליזום לקיים ולעודד פעילות חינוך, הסברה והדרכה בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע והמורשת ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים, בקרב הציבור בכלל ובקרב בני הנוער ותלמידים בפרט".
ללא העמקת והרחבת תודעת שמירת הטבע, הנוף והמורשת בקרב כלל הציבור, הכשרה ומחויבות של הדור הבא לנושאים אלה ושמירתם – צפויה עבודת הרשות בטווח הרחוק להיתקל בקשיים. עבודת שמירת הטבע והמורשת, לצד הפיקוח והאכיפה, הינה הבנה מעמיקה ומחויבות של תושבי המדינה לערכים אלה – דבר שיבטיח את קיומם בעתיד.

מטרות

1. פעילות מתוכננת, מתמשכת ויזומה שנועדה לשנות התנהגות בקרב הציבור הרחב, על קהלי היעד השונים ולגרום לו לפעול על-פי הנורמות אותן קבעה הרשות.
2. פיתוח והגברת מודעות הציבור ומחויבותו לחשיבות השמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת, עליהם מופקדת הרשות.
3. שיתוף הציבור: גיבוש תמיכה ציבורית, יצירת עורף ציבורי לנושאי שימור משאבי הטבע, הנוף והמורשת ומיסוד מנגנוני שיתוף הציבור.
4. "כלי עבודה" וסיוע למטה, מחוזות, אתרים ופקחים למען השגת מטרות הרשות והגשמת המדיניות.
5. קידום וחיזוק הדימוי הציבורי, הממלכתי והחיובי של רשות הטבע והגנים ועובדיה בקרב הציבור הרחב ובקרב העובדים עצמם.

להלן הנושאים בהם עסקה ההסברה בשנת 2004:

הרעלות – יעד הסברה רשותי – הכנה ויישום של תוכנית הסברה מערכתית – הפקת חומרי הסברה ייעודיים.

מינים פולשים - יעד הסברה רשותי – הכנה ויישום של תוכנית הסברה מערכתית – הפקת חומרי הסברה ייעודיים.

שבוע אהבה לטבע למים ולסביבה – "זכות האדם והטבע למים", מיצוב, תכנון והפקה של השבוע, פעילות לקהלי היעד: ציבור רחב, ילדים ונוער, כוחות הביטחון וקובעי מדיניות.

מוסף הטיולים של ידיעות אחרונות – מיצוב, עיבוד ועריכה – 4 חוברות במהלך השנה.

שטחים פתוחים – יעד הסברה רשותי – הפקת דפדפות אתרים פתוחים.

תוכנית הסברה במחוזות – יישום של יעדי ההסברה במחוזות.

חומרי הסברה שוטפים – מוצרי הסברה בנושאים הבאים – ציד לא חוקי, מניעת קטיף צמחי תבלין, מניעת כריתות עצים, אופניים, סוסים, לכידת ציפורי שיר, צבי ים ועוד.

סרטים - סרטי הסברה - חי בר כרמל, שמירת חופי ים תיכון.

נושא	מוצרים
שטחים פתוחים - דפדפות	ברעם, כרטא, דרגה, מיצר, שורק, חירבת סעדים
הרעלות ונזקי חקלאות	דפדפת לחקלאים בנושא שימוש נכון בחומרי הדברה למניעת פגיעה באדם, בחי, בצומח ובסביבה
מינים פולשים	מדבקה ופלייר "מינים פולשים לא בטבע שלנו"
שבוע אהבה לטבע - "זכות האדם והטבע למים"	פוסטר לילדים פוסטר בתי גידול לחים פלייר מקצועי- הטבע צמא למים פלייר שיווקי חוברת תקצירים ליום המדע תעודות הוקרה

ריכוז פניות הציבור לשנת העבודה 2004

סה"כ	סיירת	אילת	יו"ש	מטה	מרכז	דרום	צפון	קטגוריה
146	2	2	2	37	29	6	68	מינהל
102	0	1	6	24	15	16	40	שירות
145	0	2	13	5	46	8	71	תחזוקה
64	0	0	3	1	12	8	40	התנהגות
98	0	2	4	26	14	12	40	תודות/הערכה
555	2	7	28	93	116	50	259	<u>סה"כ</u>

• בתוכן 19 תלונות שטרם טופלו/נענו על-פי -

צפון - 8 דרום - 5
מטה - 6

מחוז הצפון

אקולוגיה

פירוט	נושא מרכזי
סקר קינון נשרים בשנת 2004: נערך סקר קינון דורסים, תוך דגש על נשרים. ביוני פרחו רק 21 גוזלים. כמו כן נערכה, זו השנה החמישית, ספירה כוללת ארצית של נשרים. במחוז צפון נספרו ביוני 113 נשרים בלבד.	1. סקרים ומחקרים
ספירת צבאים: בגולן נספרו 200 צבאים, ברמות יששכר - 1286, ברכס נפתלי - 98 ובגלבוע- 299 צבאים. בעקבות מגמת הירידה הנמשכת בגולן זה מספר שנים, בוצע וסוכם מחקר לברור סיבות הירידה. הטורפים הם הגורם המכריע בירידת האוכלוסייה. המחקר נמשך בתחום של בדיקת איזוטופים יציבים לאיתור יחסי טורף - נטרף. בוצעה פעולה של דילול כ- 700 תנים וטיפול חלקי בהסדרה של הטיפול בפסדים.	
זאבים: נמשך ניטור בגולן, רמות יששכר וגלבוע וביצוע ממשק למניעת טריפות עפ"י תוכנית. התחלת עבודה בנושא ברמות מנשה.	
סקר לוטרות: התבצע בשיתוף עם החלה"ט.	
אזור הצפת החולה: נמשכים המחקרים המתבצעים על ידי אנשי המחוז בנושא הצומח, הביומסה והעופות.	
חורש אלונים: נמשך ניסוי דילול ביער מסעדה.	
סקר סלמנדרות בתל דן: מתבצע באופן סדיר במסלול קבוע. דוח מוכן לפרסום.	
סקר לטאה ירוקה: בוצע בכרמל. תכנון להמשך בכרמל ובגליל עליון.	
סקר עטלפים: התבצע בקיץ בשיתוף עם החברה להגנת הטבע.	
יחמור פרסי בנחל כזיב: יש כיום כ- 120 פרטים משוחררים לטבע. החלה התפשטות מעבר לנחל כזיב צפונה ומזרחה. המעקב אחריהם נעשה על ידי צוות המחוז. בוצע סקר לילי ויומי. הועברו יחמורים לחורשת טל לביסוס גרעין רבייה חדש.	2. השבה ואישוש מינים
עט ניצי: בחי-ב ר כרמל מתקיימת פעילות בנושא עידוד דורסים, בכלל זה גרעין רבייה לעט הניצי. עם הצלחה בדגירה בשבי.	
נשרים: הוקמו 2 תחנות האכלה: ברמות מנשה ובנחל עמוד.	
הגיעו לכלל גמר 4 תוכניות ממשק לשמורות וגנים, כ- 30 תכניות לשמורות טבע וגנים לאומיים בהכנה.	3. ממשק
חודשו כ- 40 הסכמי רעייה בשמורות טבע וגנים לאומיים ונחתמו 6 חדשים.	
הוכנו הנחיות לתכנון ממשק למים (TOR) - חולה (בוצעה עיקר העבודה). נעמן (המשך תכנון מפורט).	
נעשית פעולה מבוקרת של גירוש והאכלה של עגורים בעמק החולה. הפרויקט המוצלח היה בשיתוף פעולה פורה בין הרשות, החקלאים והחלה"ט והביא למניעת נזק, תוך השארת כמה אלפי עגורים בעמק החולה.	
נעשית פעולה מבוקרת לגירוש של קורמורנים מבריכות דגים, בעמק בית שאן ובעמק החולה.	
אדמוניות החורש: התחיל יישום מחקר לאישוש האוכלוסייה ע"י דילול החורש.	
שושן צחור: בוצע יישום מחקר לאישוש האוכלוסייה ע"י דילול החורש. הוכן דו"ח מסכם.	
התקיימו 2 השתלמויות מחוזיות בתחום האקולוגי.	4. השתלמויות

תשתיות ותוכניות

פירוט	נושא מרכזי
1. בשנת 2004 הושלם פיתוח תוכניות של קו התפר.	תשתיות
2. פיקוח קווי תשתית חברת חשמל, קווי מתח עליון.	
3. פיקוח על קווי תשתית מקורות.	
4. התחלת עבודות כביש 6 קטע 18 ליווי תוכניות ופיקוח בשטח.	
5. פרויקט קו הגז באזור תל דור חגית, ליווי תוכניות.	
בדיקת תוכניות	בדיקת תוכניות חשמל, כבישים, בזק, תשתיות, כבלים.
נזקי חקלאות	1. טיפול בנזקי חקלאות חזירים, ציפורים.
	2. טיפול בנזקי חקלאות קורמורנים, עגורים.
	3. מפגש עם חקלאיים.

אכיפה

בהתאם לתוכנית העבודה במחוז נערך בנושא פיקוח ואכיפה בנושאים הבאים:
 חוק הגנת חיית הבר.
 חוק גנים לאומיים ושמורות טבע.
 חוק הניקיון.
 חוק איסור נסיעה על החוף.

רישום מספר האירועים לפי נושאים במחוז המחוז:

מספר	אפיון העבירות	מספר אירועים
	צייד לא חוקי. כולל צייד על ידי תאילנדים והחזקת חיית בר ללא היתר	139
	פגיעה בשמורת טבע/גן לאומי	25
	פגיעה בערכי טבע מוגנים	743
	כללי התנהגות בשמורה/גן לאומי	710
	חוק הניקיון	199
	חוק איסור נסיעה על החוף	28
	סה"כ אירועים - מחוז צפון	1,844

ממונה אתרים

פירוט	נושא מרכזי
תפעול 35 אתרי שמורות טבע ומורשת, הפעלתם במשך כל ימות השנה, פעילות הסברתית, חינוכית, שיווקית והתאמתה לקהלי יעד שונים.	הסברה, חינוך
הרחבת קהלי היעד, ע"י יצירת קשר עם מעבירי מסר, ע"י מועצות אזוריות, ראשי ערים, מנהלי בתי-ספר, מוסדות להשכלה גבוהה, מערכת הביטחון: משטרה וצבא, מערכת המשפט, וכמו כן פעילות שיווקית מול סוכני נסיעות, ואלמנטים תיירותיים בסביבה.	ושיווק
פעילות הסברתית בקרב ארבעה מרכזי חינוך והסברה במרחב גולן, גליל עליון, גליל תחתון וכרמל.	
פעילות הנושאת פרי ע"י תלמידים, סטודנטים, חיילים ומשפחות. כ- 200,000 מבקרים השנה.	
פעילות הסברתית בתחום שמורת טבע, ושמירת המורשת. סוגיות שימור – מול פיתוח, העברת מסרים ערכיים.	

העבודה מתבצעת תוך כדי העברת מסרי הסברה ע"י מרכזי חינוך והסברה, דרך פעולות שיווקיות במסגרת משרד החינוך, וקהלי יעד נוספים, ופיתוח מוצרים בעלי קשר – תוכני לנושא.
נושאים מטופלים: השבת יחמורים, איילי הכרמל ופרויקט קשר – פעילות חינוכית בקרב 7 בתי ספר.
הפעלת אתרים ושמורות במסגרת חגי-ישראל ובהתאמה תוכנית לשמורה, לאתר ולזמן: 1. פסח – שבועות – סוכות.   2. אירועי סתיו, אביב, חורף וקיץ.   3. הפקת פסטיבלים ייחודיים: פסטיבל חווית המשנה בציפורי,   4. פסטיבל רימונים,   5. פסטיבל הרוח בשמורת הבונים,   6. פסטיבל הסולטן בקלעת נמרוד,   7. לטייל עם התנ"ך במגידו,   8. אורות במערות – בג"ל בית שערים,   9. אירוע שבוע אהבה לטבע, למים ולסביבה.   10. הפקת שישי-תרבות אירועים ייחודיים, באתרי מורשת, ויציקת תכנים אומנותיים לאתרים כגון: לילות קיץ קסומים בתיאטרון גן לאומי ציפורי.   11. הצגת אומנויות לעם – תיאטרון מחדש גמלא.   12. תזמורת אנדלוסית – תיאטרון גן לאומי בית שאן.   13. אירוע אומנים – גן לאומי קיסריה.

מתוך אמונה של: לימוד מביא לידיעה, ידיעה לאהבה ואהבה לאכפתיות לשמור על הטבע הנוף והמורשת.

ממונה פיתוח

פירוט	נושא מרכזי
הוסדרו שלושה מערכי כניסה: שמורת הבונים. שמורת הבטיחה (מג'רסה). שדרוג מערך כניסה בחולה. חניון לילה בחורשת טל . שיפוץ מבנה שירותים בנחל עיון.	1. הסדרת מערכי כניסה לשמורות קולטות קהל ושדרוג אתרים קולטי קהל
מקהל בשמורת גמלא. מצפור מפל דבורה.	2. פיתוח אתרים נקודתיים
מצפור הר ברקן. שביל נכים המג'רסה. חניון הכלניות + חי בר בכרמל – בביצוע.	3. הנגשת נכים
שימור טחנות קמח בנחל עמוד. שימור סכר נחל תנינים. שימור שער כנעני בתל דן. שימור פסיפסים. עבודות שימור בבית שאן. עבודות שימור במערות בית שערים.	4. שימור ארכיאולוגי
שדרוג מערכת אור קולית בנחל מערות. המחשת בית הכנסת בבית אלפא. המחשת מתקני המים בנחל תנינים. שלטי המחשה במג'רסה (בביצוע). תאורת גן לאומי חמת טבריה. חי בר כרמל – תצוגה.	5. המחשה
שדרוג חנות החולה. הפיכת מסעדת תל דן לחנות. שדרוג חנות בניאס. חנות במערך הכניסה בבית שאן. חנות בבית שערים.	6. מזנונים וחניות
אגם הרחצה בחורשת טל . שביל תלוי בבניאס (שלבי ביצוע מתקדמים). מערך כניסה לארבל. חירבת שלאילה – חניון לילה (שלבי סיום).	7. תוכניות בשלבי ביצוע

אכזיב - חניון לילה + מסעדה (שלבי ביצוע).	נחל עמוד - מערך כניסה + חניון לילה (שלבי סיום).

מרחב גולן

פירוט	נושא מרכזי
פלישות וכריתות בשמורת יער מסעדה, הופסקו ונפתחו תיקים. נמצאו בע"ח מורעלים ובחלק מהמקרים נפתחו תיקים כנגד החשודים. סריקות אחר מלכודות תאילנדים, בוצעו צווי חיפוש במגורי תאילנדים. מבצע ניקיון גדול ביער מסעדה בדגש גרוטאות רכב.	פיקוח ואכיפה:
באתרי המרחב ביקרו כ- 850,000 מבקרים. נפתח לקהל אתר המג'רסה. סיורי שקיעה ועששיות התבצעו בקלעת נמרוד. פסטיבל חצר הסולטן חגג שנתיים בקלעת נמרוד. נמשך פרויקט "קשר" במסעדה ועין קיניה. בוצעו מבצעי ניקיון בנחלים בהדרכת המרחב ובשיתוף פעולה עם המועצה האזורית גולן.	קליטת קהל והדרכות:
נמשך הטיפול בטרופות הזאבים. נורו כ- 50 זאבים. חלקות מיגון נוספו. כחלק מהמאמץ לצמצום הפחיתה בכמות הצבאים בדרום הגולן נורו 750 תנים. מספר הצלחות קינוני הנשרים פחת. המשיכו ההרעלות שפגעו בבע"ח ובדורסים.	נזקי חקלאות ואקולוגיה:
באתר המג'רסה הסתיים שלב א' של הפיתוח. החל להיבנות השביל התלוי בבניאס. שודרג ונוסף שילוט באתרים ובשטחים הפתוחים. בדרך לעתיקות גמלא הוסרה החסימה שנבעה מהתמוטטות.	פיתוח ותחזוקה:
הוכרזה שמורת סוסייתא. מאמצים רבים נעשו לאישור תוכניות בועדות התכנון.	תכנון:
מוסד הקשר פיקוח-אתרים והוגדרו תחומי אחריות לאתרים בשטחים הסובבים אותם. הודק הקשר עם מועצה אזורית גולן.	מרחב כללי:

מרחב גליל עליון

פירוט	נושא מרכזי
התקיים תהליך שיתוף ותכנון עם קק"ל, הוגשו תוכניות על כל המרחב חלקם משותפות עם קק"ל וחלקם ע"י הרשות. כמו כן, תכנון אזורי וקדום סטטוטורי.	1. תכנון אזורי
הושם דגש על פיקוח ימי ושמורות ימיות, מבצעים של צייד לא חוקי בעיקר בגליל מערבי כנגד צייד לא חוקי של שלווים, דגש פקוח כריתות בהר מירון.	2. פיקוח ואכיפה
החל פרויקט קשר עם תלמידי חטיבת ביניים בבית ג'אן, כסרא סמיע, קשר עם אוכלוסייה בחיכוך, פרויקט עם דיגי עכו, פרויקט פורסים כנף - מרום הגליל, שיקום נחלים-פלגי מים גליל עליון, פרויקט שוטר שומר טבע.	3. הדרכה והסברה
נבנה חניון לילה בגן לאומי אכזיב, רחבת אירועים. מרכז מבקרים החולה - משודרג, מבואת נחל עמוד.	4. קליטת מבקרים
המשך שחרור יחמורים בנחל כזיב, פרויקט צבי ים.	5. השבת בעלי חיים
קצין שומר טבע בגליל, הכשרת משקיות חינוך גליל, פרויקט משותף לנערים לפני גיוס בחורפיש.	6. עבודה מול צה"ל
תחנת האכלה מרום הגליל, פרויקט השבת נשרים לגליל העליון.	7. ממשק

מרחב גליל תחתון עמקים

פירוט	נושא מרכזי
גן לאומי ציפורי: השלמת מודל מאגר המים למוגבלי ראייה בשיתוף חמ"ת וביטוח לאומי, שדרוג תחזוקת האתר, ביצוע שימור פסיפסים בעזרת צוות מקומי וצוות שימור רשות העתיקות, תחילת עבודות שחזור בתיאטרון רומי, הכשרת רחבת בית הכנסת לאירועים, התקנת מערכת כריזה באתר.	1. קליטת קהל ופיתוח
כפר נחום: הוספת שולחנות פיקניק למבקרים באתר, ביצוע שער כניסה חשמלי לאתר, תחזוקה ושימור בחרבת מיניה, מעורבות בארגון וביצוע צעדת	

הארבל ע"ש רועי, דרור.	
גן לאומי כורזים: שיפור הכניסה לאתר, גינון, ניקיון ותחזוקת מבנה הקופה והשירותים.	
גן לאומי גן השלושה: טיפול מגלשות לנחל, ביצוע אטרקציות גשר חבלים ואומגה למים, הפעלת טיפולים ועיסויים, הפעלת רכבת היקפית.	
2. ממשק	שמורת עין אפק: אישוש והשבת נימפיאה תכולה בשמורה. תכנון שלב ב' נושא המים לשמורה, ניקוי וחפירת בריכות המצודה.
	המשך ניתור בעלי חיים במרחב: קורמורן גמדי, קורמורן גדול, צבי א"י, חוגלות, לוטרות, זוחלים, צומח וכד'.
3. תשתיות	תשתיות: ליווי עבודות תשתית במרחב, קווי חשמל 161 כנרות, קו מים קרני חיטין, כביש 60, כביש 77, עבודות תחזוקה לתעלת הגנה מוביל המים קטע צלמון, קו מים נחל תבור - כפר קיש, עבודות גדר ההפרדה קטע נחל בזק ועוד.
4. תכנון אזורי	ריכוז וקידום מנהלת נחל צלמון ויישום הסכם גישור שנחתם עם התושבים בנחל. גיוס מפעל לקידום פיתוח וחינוך בנחל.
	מעורבות ועזרה למנהלת נחל הנעמן במשימותיה.
5. כח אדם	קליטת שני פקחים אזוריים חדשים.
6. חינוך והסברה	מתן הדרכה לכ- 900 קבוצות במרחב.
	גן לאומי חמת טבריה: ביצוע פרויקט גן קהילה בשת"פ מתנ"ס טבריה, הכשרת צוות מדריכים להדרכה בהתנדבות באתר.

מרחב כרמל

שנת 2004 הייתה שנת עבודה שנייה של מרחב כרמל. בשנה הראשונה הוקדש חלק גדול מהזמן לבניית זהות מרחבית, גיבוש עבודת צוות, הכרות עם העובדים במרחב ועם האתרים והשטחים הפתוחים.

בשנת 2004 הדגש העיקרי היה על בניית קשרי עבודה מול גורמים חיצוניים המקבילים למרחב, הטמעת עבודת האקולוג המרחבי ועבודת מרכז ההדרכה במרחב.

להלן פירוט הנושאים המרכזיים בעבודת המרחב לשנה זו:

פירוט	נושא מרכזי
פתיחת אתר קולט קהל חדש בחוף הכרמל - שמורת טבע חוף דור הבונים שדרוג מערת הנחל בנחל מערות. הסדרת מסלול טיולים בשמורת אלוני אבא. פרויקט תאורת לילה בבית שערים. שדרוג מבואת החי בר. הפעלת פיילוט קבלן ניקיון ותחזוקה במתחם חניונים בכרמל.	1. קליטת קהל ופיתוח
המרחב שם לו כיעד בשנה זו להטמיע את פעילות מה"ד כרמל בנושאים מרכזיים בהם עוסק המרחב, ולהיות כלי עזר הסברתי וחינוכי מרכזי בעבודת המרחב. דוגמאות: 1. הדרכות בנושא מניעת קטיף זעטר בוואדי ערה, השתתפו 78 כיתות. 2. הקמת חוג נאמני שמורת טבע אלוני יצחק על ידי כפר הנוער הסמוך אלוני יצחק. 3. פרויקט שנתי כרמל וים בסביבה החופית והימית. 4. קורס מדריכים צעירים מתמשך בחי-בר. 5. כל תלמידי ג'סרא זרקא (יסודי - 2000 תלמידים) קיבלו הדרכה בנושא זכות הטבע למים בשמורת תנינים. סה"כ בוצעו במהלך שנה זו 1,370 ימי הדרכה על ידי מח"ס כרמל.	2. חינוך והסברה
1. סוגיית הכרמל: עם התייצבות ההנהגה החדשה בעיר כרמל, רמת הציפיות של התושבים גבוהה. אירעו מספר מהלכים תכנוניים שהעלו את מפלס המתוחות ביחסים בין העיר והפארק. מתקיימים מפגשים חודשיים עם ההנהגה המקומית לליבון הסוגיות. 2. החלטת ממשלה על הקמת הישובים: חרוב, יששכר ועיר עירון - מעורבות ביוזמות ופעולות שנקטה הרשות בהתנגדות להקמת הישובים.	3. שמירה על מקרקעי הרשות
מפגשי צוות חודשיים, התקיימה השתלמות מרחבית בת יומיים ברמת הגולן.	4. מיצוב וגיבוש המרחב וכוח האדם בו.

השתלבות בגורמי תכנון אכיפה וכ"ד, מקבילים למרחב: תחנות משטרה ומרחב חוף, הידוק הקשרים עם מועצות אזוריות ומקומיות במרחב. בדגש: חוף הכרמל, זירעאלים, עיר כרמל, בוסמת טבעון, כעבייה, זיכרון יעקב, מנשה אלונה.	5. יחסי מרחב וגורמי חוץ מקבילים
המרחב התמקד בשלשה תחומים מרכזיים ויזומים בתחום האכיפה: אכיפת איסור קטיף הזעתר באזור רמת מנשה, יעד לכך פקח ייעודי ואכיפה מוגברת בסופי שבוע. אכיפה מוגברת בחוף הים בדגש שמורת חוף הבונים עם פתיחתה לקהל בקיץ. אכיפה מוגברת בכרמל סביב נושא העלייה בהיקף הכשרות הקרקע בגן הלאומי.	6. אכיפה
ליווי התהליך התכנוני של תוכניות מרכזיות במרחב: בדגש תוכניות בחוף הכרמל ורמת מנשה. קידום ההליך התכנוני של פארק אלונה ותוכניות קק"ל במרחב. קידום התב"ע של גן לאומי בית שערים.	7. סטטוטוריקה
סקר קינון דורסים בכרמל - כ- 10 זוגות של עקב עיטי. המספר הגבוה ביותר זה שנים. לימוד ליווי וטיפול בנושא הסדרי המים בנחל תנינים מול מעגן מיכאל. הסדרי רעייה בכרמל, טיפול יערני על-פי מסמך שוש אשכנזי, וליווי תוכניות קק"ל. באזור רמות מנשה קידום תיקי ממשק תגובה וליווי תוכניות קק"ל. באזור אלונים קידום תיקי ממשק תגובה וליווי של תוכניות קק"ל. בניית תיקי ממשק לשמורות הכורכר. כתיבת תעודות זהות לשמורות. לוי מקצועי לתוכניות כביש 6.	8. ממשק
חמש חפירות ארכיאולוגיות התבצעו במהלך הקיץ במרחב כולם בחסות האקדמיה: תל מגידו - ישראל פינקלשטיין ודוד אוסישקין. מערת מסיליה בכרמל - מינה עברון. מערת רקפת - דני נדלר. ח. שאללה - שמעון דר. תל דור - איילת גלבוע ואילן קידר. בבית שערים התבצעו עבודות שימור כתובות על ידי רשות העתיקות. תל מגידו - התקיים סיור של נציג אונסקו עם הגשת מגידו כאתר מורשת עולמי.	9. שימור וארכיאולוגיה
תשתיות לאומיות המתוכננות לביצוע, נושא מרכזי שהעסיק את המרחב במעורבות בהליך התכנוני: כביש 6, קו הגז הימי והיבשתי, רכבת העמק, וקו 400.	10. תשתיות לאומיות

מחוז מרכז

כללי

המחוז תחום בין נחל עוז וגבול הרצועה בדרום, ים תיכון במערב, קו ירוק במזרח וכביש 65 בצפון. בתחום המחוז ריכוז האוכלוסייה הגדול בישראל, צרכי פיתוח תשתיות וישובים באינטנסיביות גבוהה, בעייתיות בקידום שטח למעמד סטטוטורי של הכרזה בשל אינטרסים המתנגשים עם צרכי הפיתוח וערכי הקרקע הגבוהים, בהיבט הסביבתי קיימת אינטראקציה קבועה בין בני האדם והטבע, בעלי חיים באזורי מגורים, ציד, הרעלות ואחזקת בעלי חיים בשביה. יחד עם גודלן הקטן יחסית של שמורות הטבע והשטחים הפתוחים מתרחש כרסום מתמיד בגבולם ואף בשטחם. עיקר הלחץ נובע מעבודות תשתית רבות בשטח המחוז. פעילות האדם לאורך השנים מציגה בעיה מהותית נוספת. בשטח המחוז בשל מיני צומח פולשני ובשנים האחרונות גם מיני בעלי חיים כמינה מצויה. אם זאת עדיין מתקיימים בתחומי המחוז מגוון רחב של מיני בעלי חיים גדולים עדרי צבי ארץ ישראלי, עדיין נצפים במספר אזורים במהלך 2004 נצפו גם צבוע מפוספס, זאב, קרקל, ועוד. פרויקט צבי הים נמשך ובשנה זו הועתקו 55 קינים של המינים צב ים חום, וצב ים ירוק.

בשל אפיון המחוז המתייחס לצפיפות האוכלוסין הושם גם ב-2004 דגש על חינוך, הסברה ופיתוח לרווחת המבקרים.

הערה: בשל רצף העבודה מופיעים בסיכום נושאים החופפים את הנושאים שהועלו בשנת 2003, חפיפה זו נובעת מכך שנושא המטופל במהלך שנת עבודה אחת לא מסתיים לרוב במהלך אותה שנה. הנתונים המספריים והמדידים שונים משנה לשנה.

אקולוגיה

במהלך 2004 התחלף אקולוג המחוז, זאב קולר שהיה בתפקיד מ-1989 פרש לגמלאות ובמקומו החל בתפקיד ד"ר יריב מליחי.

במהלך השנה הושלמו תיקי ממשק ל-5 שמורות טבע - מבוא אשדוד, בית חנן, דולב, עדולם, נחל שורק

הושלמה ואושרה תכנית ממשק לשמירת המין חפרית מצויה. נחפרו 2 בריכות חורף מלאכותיות לשמירה על בית הגידול הנ"ל. בוצע סקר מצאי בשמורת עינות גיבתון לאחר חפירה של שטחי איגום מי המעיינות בשמורה.

החלה ספירת צבאים בשיטה מדגמית (בניגוד לשיטת החזית שבוצעה עד כה) בשנה זו התייצבה הירידה במספר הצבאים מול שנים קודמות. נמשכה העבודה בתחנת המחקר ארוך הטווח בעדולם. החלה עבודת ניטור צומח בחולות דרום מישור החוף בוצעה הערכות לאכלוס יחמורים בשורק הושלם סיכום הפעילות לדילול עורב אפור במישור החוף הדרומי והוכח כי הפעילות הביאה להקטנה בנזק לאבטיחים מ-27% ל-10%.

תחום תכנון אזורי וקידום סטטוטורי.

קידום הכרזות –
 4 שמורות טבע חדשות הוכרזו ב-2004: ש"ט חורש עדולם (הרחבה), ש"ט נחל שורק, ש"ט ימית גדור, ש"ט נחל שורק (הרחבה)
 6 תכניות אשרו למתן תוקף
 10 נידונו בוועדות התכנון.
 2 תכניות מרקמיות קודמו במהלך השנה במטרה לקדם את השטחים עליהם מבקשת הרשות לשמור כמרקם במסגרת תמ"א 35:
 תכנית מרקמית לנחל שקמה – קודמה במסגרת צוות עבודה בוועדה מחוזית דרום.
 תכנית מרקמית לנחל איילון – קודמה במסגרת צוות עבודה בוועדה מחוזית מרכז.
 כתבי שיפוי של ממ"י עדיין מהווים גורם מעקב בשנה זו.
 יחסי הגופים קק"ל רט"ג קיבלו התייחסות המסמכים משותפים שגובשו כדי לקדם את הסדרי ניהול השטחים שבדי שני הגופים במחוז.

תחום הפיתוח.

עיקר המאמץ בתחום זה הופנה להנגשת בעלי צרכים מיוחדים לאתרי המחוז, בשת"פ הביטוח הלאומי – בית ינאי – הנגשה לחוף הרחצה.
 אשקלון – הנגשה לחוף הרחצה ומסלול חווייתי באתר.
 מערת הנטיפים – הנגשה לתצפית בתוך המערה.
 עין חמד – הנגשה למסלול מעגלי באתר.
 אפולוניה – שביל ומתקנים.
 בית גוברין - הנגשה לחצר המלאכות

כמו כן בוצעו עבודות פיתוח מתקציבי קרן הפיתוח של האוצר השלמת אמפי בית גוברין הכשרה לאירועים בעין חמד. חניון לילה בירקון.

תכניות פיתוח נוספות שבוצעו בשנה זו היו:
 מצפור הנצחה בקסטל
 פתיחת השער הכנעני באשקלון למבקרים
 פיתוח ח' סמארה בנחל אלכסנדר
 שימור ושחזור תל לכיש.

תחום קהל

במהלך 2004 גדל מספר המבקרים באתרי המחוז בכ 10% בממוצע. הוקם מרכז הדרכה והסברה באשקלון המשרת את אוכ' דרום המרכז (אשדוד – באר שבע) נרשמה עליה של כ-15% במספר ההדרכות שבוצעו במרכזי ההדרכה. טבלה 1: מספרי מבקרים 2003/04

שינוי ב%	2003	2004	אתר
3	87867	90827	אשקלון
33	80877	108044	ירקון
-4	284220	271905	בית ינאי
1	26357	26614	אפולוניה
13	119628	134831	מערת נטיפים
28	70815	90818	בית גוברין

36	39771	54099	עין חמד
13	12520	14166	הקסטל
10	722304	791304	סה"כ

חל גידול משמעותי במספר האירועים שהתקיימו באתרי הרשות בשל האישור לביצוע אירועים פרטיים באתרים: אפק, עין חמד, אשקלון, בית גוברין.
בשנת 2004 טופלו 55 פניות ציבור עיקרן מתייחס לבעיות תחזוקה באתרים קולטי מבקרים בתשלום.

פיקוח על תשתיות

גם ב-2004 היה נפח עבודות התשתית גדול במיוחד:
235 תכנית הועברו להתייחסות המחוז
ההתייחסות מחולקת ל-4 קטגוריות:
התנגדות – התנגדות לביצוע העבודה (על פי סמכות חוקית או על פי פרמטרים אחרים)
דרישה להצגה בפורום מחוזי – לימוד אופייה של התכנית במחוז (בעיקר תכניות בהיקף גדול במיוחד – פרויקט דוגמת A1 ואחרים) או בסיור בשטח.
דרישה לפיקוח – לאחר הבנת משמעות התכנית והעובדה כי אינה מתנגשת עם צרכי הסביבה אישור לביצוע בפיקוח.
אין התנגדות – אין עניין בתכנית (לרוב בתחום ישובים או שטחים לא ערכיים)
טבלה 2 : פרישת תכניות תשתית להתייחסות

התייחסות לתכנית	כמות
אין התנגדות	57
דרישה לפיקוח	59
דרישה להצגה	74
התנגדות	35

עיון בטבלה מציג תמונה חד משמעית על היקף העיסוק בתחום הפיקוח על עבודות תשתית במחוז מרכז. הפעילות הנ"ל בוצעה בשילוב הפיקוח האזורי ומתכנת המחוז. ב-2004 הועסקו במחוז 4 פקחי תשתיות במקביל להתייחסות ולתכנון עסק המחוז בפיקוח בפועל על מגוון רחב של עבודות תשתית יצינו בהן העיקריות:

רכבת ישראל – שדרוג המסילה לירושלים, קו אשדוד – אשקלון, קו ת"א – כ"ס.
חברת החשמל לישראל – שדרוג קווי מתח עליון אשדוד – רוטנברג, 15 עבודות נוספות.
מקורות, בזק, תש"ן, גיחון ועוד.

אכיפה ופיקוח

החל עיסוק בטיפול בנושא סחר בבעלי חיים בחנויות, הכולל בדיקת תנאי החזקה, היתרים, ואכיפה על בעלי חנויות שאינן עומדות בתנאי סף.
מניעת צייד ע"י תאילנדים 8 מבצעים יזומים ואכיפה בשגרה – טופלו 8 עובדים לידי צו גירוש.
מניעת ציד חוגלות בדרום מישור החוף - בשל המשך האיסור על ציד חוגלות עלו מספר האירועים הקשורים בחריגה מתקנות הצייד.
נמשכה האכיפה של חוק איסור נסיעה על חוף הים במסגרת מבצעי הסברה ואכיפה, סה"כ בוצעו 6 מבצעי אכיפה.

טבלה 3: נתוני אכיפה 2004.

אירוע אכיפה	כמות	הערות
כללי	193	127 תיקים נסגרו!!
כתבי אישום	66	
בררות משפט	45	
אזהרות	19	

עיון בטבלה מציג תמונה עגומה על היקף העבודה מול התוצאה בנושאי האכיפה שבוצעו, סגירת 127 תיקי אכיפה נובע בעיקר בשל בעיות בהכנת הדו"ח ומעקב אחר השלמת נתונים, סגירת תיק נובעת בעיקר בשל חוסר הוכחות!

הגורם האנושי

במהלך השנה התחלף מנהל המחוז וסגנו עובדים חדשים – אקולוג, פקח אזור פלשת, פקח תשתיות, מנהל גן לאומי בית ינאי בוצעו 2 השתלמויות מחוזיות
4 עובדים ניצלו את האפשרות לצאת ללימודים אקדמיים.

יהודה ושומרון

מטרות

- המשך פעילות שמירת הטבע והמורשת בתנאי ביטחון קיצוניים וחוסר דאות מדיני.
- טיפוח ופיתוח גנים לאומיים ושמורות טבע, חשיפתם והכשרתם לביקורי קהל.
- הגברת מודעות ושותפות הציבור לשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת.
- הכשרה וטיפוח של מערך העובדים- ביטחון אישי, גיבוש חברתי ושייכות ארגונית.
- חתירה ליציבות כלכלית המבוססת על הכנסות עצמיות.

יעדים

- הכרזת שמורות טבע וגנים לאומיים.
- קידום תוכניות ממשק לשמורת וגנים.
- שיקום בתי הגידול הלחים המרכזיים.
- קידום מחקרים וסקרים רלוונטיים הנגזרים מבעיות שמירת טבע והתקדמות תהליכים מדיניים.
- הידוק הקשרים עם גורמים אזוריים (מועצות אזוריות, צה"ל מנהא"ו ומשרדי ממשלה).
- התאמת צווי ממשל (חוקי שמירת הטבע והמורשת כפי שנהוגים בישראל).
- שיפור אחזקת מתקנים והגברת רמת השירות למבקר.
- שת"פ כלכלי עם גורמים אזוריים וממשלתיים ופיתוח מיזמים חדשים באתרי איו"ש.
- הקמת מרכז הדרכה והידוק הקשר עם תושבי איו"ש.
- קידום מקצועי של העובדים, טיפוח והידוק הקשר עם העובדים והבטחת זכויות העובדים בהקשר להסכמים מדיניים.
- הקמת מערך מודיעין בנושא פיקוח.
- פיתוח שיטות פיקוח ואכיפה המותאמות למצב הביטחוני באיו"ש.

אקולוגיה

יעד	תחום מוגדר ביעד	הישג נדרש- תכנון	הישג נדרש- ביצוע
סקרים ומחקרים	סקרי צומח	דיגום צומח בעיינות צוקים	נעשה רישום הצומח כמתוכנן
		ניטור צומח ביער אום צפא	לא בוצע
		ניטור צומח ביער ריחן	בוצע
		מיפוי צמחי תבלין ביו"ש	לא בוצע
סקרי בע"ח	ספירת יונקים בצפון ים המלח ובקעת הירדן	ספירת יונקים בתחום המלח	התקיימה ספירת אביב בכל אזור 3 חזרות
		ספירת יונקים ביער ריחן	לא התבצע
		ספירת יונקים נחל דרגה	אחת לחודשיים
		סקר עטלפי חרקים	לא בוצע
		ספירת חגלות במע' השומרון	בוצעה ספירת חורף 3 חזרות
		קינון עיטים	בוצע בכל האזורים
		ספירת נשרים	בוצעו שלוש הספירות
		סקר שלוליות חורף	לא בוצע
		ספירת יעלים מדבר יהודה	יבוצע בסתיו
		תמיכה בחיות בר	תחנת האכלה לנשרים
		מחנה אקולוגי	בש"ט "ערבות יריחו"
יעד	תחום מוגדר ביעד	הישג נדרש- תכנון	הישג נדרש- ביצוע
	סקרי קו התפר	ליווי התכנון הביצוע של תוואי קו התפר	מתבצע

נכתב דו"ח למס' קטעים	סקר נוף וערכי טבע		
3 בביצוע	תכניות ל- 5 שמורות	שמורות טבע	תכניות ממשק
2 מקודמים	תיקי אתר ל- 2 ג"ל + אתר ק"ק	גנים לאומיים ואתרים ק"ק	
במסגרת תמ"א בשני אזורים הוכנו ההצעות להכרזות	קידום הכרזות להצעות		קידום ש"ט

תכנון ופיתוח

יעד	תחום מוגדר ביעד	הישג נדרש- תכנון	הישג נדרש- ביצוע
סטטורי	התאמת רשימת ערכי טבע לישראל	1. רשימת ערכי הטבע. 2. אישור יועמ"ש. 3. חתימת קמ"ט + חתימת רמ"א על צו.	1. הוכנה רשימה. 2. נוסחה ואושרה ע"י יועמ"ש. 3. חתימת קמ"ט ש.ט וגנים.
	אישור לגביית אגרות כניסה לעין פרט	1. הגשה לוועדת אגרות. 2. טיפול באישור הוועדה. עדכון אגרות.	1. בוצע אישור אגרות. 2. בטיפול תוספת שקל ביטחון.
	טיפול וגלישה עין פרט	1. מו"מ. 2. הכנת תכנית. 3. אישור ברשות. 4. בקרה.	1. התקיימו 4 פגישות עם אנשי המועדון האלפייני. 2. הכנת קווים לתכנית. 3. בקרה.
תו"פ	ועדת תכנון	השתתפות ב-20 ישיבות וועדות תכנון.	השתתפות ב- 10 ישיבות כבישים, איכות הסביבה, התיישבות, מת"ע.
	הכרזת שמורות טבע	הכרזת 6 שמורות	1. פגישות עם ראשי מועצות. 2. עם סגן מנהל לשכת תכנון. 3. סיורים לקביעת גבולות.
	קו חשמל קלייה מצוקי דרגה	1. סיורים. 2. פגישות עם מתכננים. 3. הסכמות ופיקוח על הביצוע.	1. התקיימו 4 פגישות. 2. התקיימו 3 סיורים. 3. לקראת הסכמה ויציאה לעבודה.
מנהא"ז	שימור מעמדנו במוסדות המנהא"ז.	1. תכנית עבודה. 2. בקרה חצי שנתי. 3. סיכום שנת עבודה. 4. 10 כנסי קמ"טים. 5. תקציב.	1. הוכנה תוכנית עבודה. 2. התקיימה בקרת חציון. 3. התקיימו 6 כנסי קמ"טים. 4. השתתפות בפורום התנתקות.

תשתיות

יעד	תחום מוגדר ביעד	הישג נדרש- תכנון	הישג נדרש- ביצוע
מרחב התפר	כוח אדם	קליטת פקח לשלב ב'	בוצע
	פיקוח	עבודה ב - 18 קטעים	בוצע
כבישים	פיקוח	15 כבישים	בוצע
חשמל	פיקוח	5 קווים	בוצע
ביוב	פיקוח	קו ביוב בש"ט נחל קנה	בוצע

מבקרים

אתרים	2003 מספר מבקרים	2004 מספר מבקרים	גידול
עין פרת	10,000	31,400	210%
קומראן	23,000	61,000	165%
עיינות צוקים	16,400	30,000	88%
הרודיון	4,500	6,500	44%

פיתוח

האתר	הישג נדרש תכנון	ביצוע	הערות
עין פרת	1. שביל רגלי, קופה, אתר. 2. חיבור הקופה	1. בתכנון. 2. בתכנון.	1. יבוצע עד סוף השנה. 2. יבוצע עד סוף השנה.
נחל חריטון	גשר כניסה למערת חריטון	בביצוע	יושלם עד 30/8/04
מצפור סרטבא	1. תכנון מצפור ע"ש רחבעם זאבי. 2. גיוס תקציב 1.5 מיליון ₪. 3. ביצוע.	1. הסתיים תכנון. 2. גיוס תקציב בעיצומו. 3. תחילת ביצוע עד 12/2004	
עיינות צוקים	1. הכנת תכנית אב לפיתוח השמורה. 2. הקמת קופה וחנות מכר +הצללה והסדר כניסה 3.חיבור השמורה לחשמל. 1. הוגשו תכניו מבנה לאישור וועדת תכנון.	2. בוצע. 3. הוצבה קופה, בניית חנות לקראת סיום. 4. תוכנן מבנה טרנספורמטור בהכנה לקראת מכרז.	
	הנגשת נכים	הוכנה תכנית להנגשת נכים באתר	תחילת ביצוע 9/2004 500 מ' שבילים +גשרונים.
	שיפוץ בריכות	1. בוצע ציפוי בריכת שחייה בגרנוליט. 2. תכנון בריכת שכשוך ואמות מגבילות.	תחילת ביצוע 2004 / 8.
חניון פיראן תלכיד	1. נטיעת מינים מקומיים 2. חידוש סימון שבילים + שילוט ע"פ תכנית.	1. לא בוצע. 2. לא בוצע.	1. יבוצע 12/04. 2. יבוצע 12/04.
עין מבוע (נחל פרת)	הכשרת האתר כקולט קהל	1. התקיימו סיורים. 2. חוברה פרוגרמה לפיתוח. 1. נבחר מתכנן.	2. תכנון יסתיים 2/05. 3. ביצוע בשת"פ גורמים אזוריים.

הרודיון	גמר הכשרת דרך כניסה חלופית לאתר	בוצעה פריצת דרך	בשת"פ המועצה האזורית.

אכיפה

סילוק עדרים	פגיעה בש"ט	כיבוי שריפות	פגיעה בערכי טבע	הסרת שלטים	חוק הניקיון	חילוץ מטיילים	צייד
12	39	11	40	130	43	2	14

כלבת

כלבים	תנים	שועלים	חתולים
456	150	131	51

כללי

נזקי חקלאות	סקרים ומחקרים	חינוך והסברה הרצאות	חינוך והסברה סיורים	תוכניות תשתית
35 מקרים	28	17	28	123

סיכום

שנת 2004 חלפה בצל בניית קו התפר והשפעותיו על הסביבה והטבע. שיפור במצב הביטחוני הביא בעלייה במספר המבקרים באתרי המחוז ולגידול הכנסות. מאמץ פיתוח מיוחד הושקע לשדרוג אתר עיינות צוקים. שמורת עין פרת נפתחה לקהל בשנה שעברה משכה אליה מבקרים רבים. בסביבת העבודה הביטחונית הייחודית לאיו"ש התרחשה ביחידה פעילות מקצועית ענפה ומעוררת הערכה.

מחוז הדרום

שנת 2004 במחוז דרום אופיינה בשיפור במצב הביטחוני הכללי אשר גרם לעלייה בכמות המבקרים ובהכנסות השמורות והגנים. בשטחים הפתוחים יש פעילות ערה של מטיילים אשר רואים בדרום אזור בטוח לטיול וללינת שטח. קיימת עלייה בתכניות הפיתוח לעומת שנים קודמות וקיימת עליה בפעילות צבא לאורך הגבולות בעיקר בגבול המערבי.

קידום סטטוטורי – גנים ושמורות

הוכנו כ- 10 תכניות להצעות שמורות וגנים לאומיים חדשים או הרחבות שמורות וגנים. התכניות נמצאות בשלבים שונים בועדות התכנון, בינהן:
תכניות שיקום מחצבות ושינוי ייעודן לשמורות טבע במכתש רמון.
תכניות משותפות לרט"ג ולקק"ל – פארק הלס באזור אופקים, מתחם בארי.
תכניות לשמורות טבע בארץ המכתשים (לקראת הפקדה): מכתש גדול, מצלעות מכתש גדול).
הרחבת גנים ושמורות בתל ערד, מצדה, חולות עגור צפון.
אירוס ירוחם וחולות עגור לקראת הפקדה.
ליווי תכניות מתאר מחוזיות והטמעת עמדות הרשות: מטרופולין ב"ש, בני שמעון, דרכי הבשמים.
תכנון הרחבת שמורת להב צפון ושמורת הר חירן.
הכנת טיוטא לתכנית יעדים אסטרטגית.
הכנת מפת ערכיות נחלים

אכיפה:

הושקע מאמץ רב באכיפת תקנות הגנים והשמורות על רכבי 4X4 באזורים עמוסי קהל, כגון בקעת צין מכתש רמון והאזורים שביניהם.

אכיפת תקנות הצייד בצפון ומערב הנגב ופיקוח מוגבר במדבר יהודה, נערכו מבצעי אכיפה בהם הופעלו פקחי המחוז ופקחים מתגברים.
מאמץ ניכר הושקע באכיפת תקנות הצייד על עובדים זרים בנגב המערבי ובכיכר סדום.
צייד באמצעות כלבי סלוקי הופך ספורט מקובל בקרב המגזר הבדואי והופך לבעיית שמירת טבע משמעותית בעיקר בעונת השלפים סביב.
נפתחו 552 תיקי אכיפה במחוז בשנת 2004.

הדרכה והסברה

הושקע במחוז מאמץ רב ומוצלח בנושא הדרכה והסברה, הופקו סטיקרים חדשים, הוגדרו אוכלוסיות יעד לפעילות ההסברה.
התחומים המרכזיים להסברה היו: אוכלוסיית רכבי 4X4, טיפול בהגנה על אוכלוסיית הדורסים בכלל והנשרים בפרט, הדרכה באתרים קולטי קהל, כגון ממשית, אשכול, עבדת מצדה ועין גדי.
השנה המשכנו בהעמקת הפעילות מול מגזר הבדואי.
פרויקט אמץ שמורה – שמורת החולות ובית הספר לילדי הבדואים ביר הדג', בתכנית שנתית בכיתות, יציאה לשמורה וטיולים באתרי הרשות בנגב.

צה"ל

הפעילות בשטחי יהודה שומרון ועזה משפיעה באופן מהותי גם על שטחי האימון בנגב.
צמצום משמעותי באימונים מרמת אוגדה ומעלה.
שימוש בהאמרים מחופשים כתחליף לרק"מ גורם לפגיעה קשה בשטחים פתוחים ובשמורות טבע.
התחדד הצורך באימונים בהתרעה קצרה שמשמעותה תקופת תכנון ותאום האימון בל"ז קצר ביותר, מצב שהגביר את הצורך בפיקוח מוגבר.
נמשכת הדרכת קציני צה"ל בכל החילות והמגזרים בנושאי שמירת טבע ומורשת כחלק בלתי נפרד מהכשרתם לקצונה, ההשתלמויות מועברות ע"י יח' ההדרכה מצפה רמון והפקחים בשטח.
החלפת כוחות צה"ל בכוחות מג"ב לאורך הגבול המערבי והגברת סד"כ גורמת הידרדרות במצב השמורות לאורך הגבול המערבי.

פיתוח:

מצדה - השלמת פרויקט מצדה ומבואותיה, שיקום שטחים, טיפול חזותי ושיקום.
המשך העבודות בבמת ההר – שביל נכים, מעקות.
תל באר שבע - סיום העבודות ופתיחת האתר.
המשך עבודות השימור בשבטה, תל ערד וממשית.
עבודות שימור בע"ג
פיתוח פארק הבשור.
שמורת מצוק הצינים – השלמת בניית המבואה בבקעת צין.

ממשק שמורות ואוכלוסיות

הוכנה תכנית ממשק לשיקום מדרון ע"ג.
הגדרתם של מישורי הלס ושמורות הספר כבעלי חשיבות עליונה בנגב הצפוני.
הכנת תכנית ממשק לשמורת להב צפון.
הכנת טיוטא למפת יעדים אסטרטגיים לשימור
החלו מאמצים להשמדת אוכלוסיית הסנאים בהר הנגב
החלו ניסיונות לדילול אוכלוסיות מינים פולשים ע"י חומרים כימיים

מחקרים וסקרים

נמשכו ספירות הצבאים בנגב ובערבה, ספירות יעלים במכתש רמון, בקעת צין ומדבר יהודה.
החל מחקר בנושא השפעות איסוף אבן במניפת נחל צאלים על החי והצומח תוך בחינת דרכים לשיקום.
נערכו מפקדי נשרים בכל הנגב כחלק מספירות ארציות.
נערך מפקד עופות מים.
כבל שנה התקיימה ספירת החוברות השנתית בנגב המערבי.

טיפול בנזקי חיות הבר לחקלאות

נמשך הדילול באוכלוסיית העורב האפור.
נמשך הסיוע לחקלאים בטיפול בנזקים מציפורי שיר, אנפיות בקר, בעיקר בנגב המערבי ויישובי חוף ים המלח.
נמשך הטיפול בנזקי דרבנים לחקלאות ובגינות נוי בכל הנגב.

מחוז אילת

שמורת האלמוגים

1. מבקרים
 כללי: בפרק זה מובאים נתוני כניסת מבקרים לשמורה הנתונים כוללים: ישראלים, תיירים, קבוצות, וצוללים. ישראלים ותיירים:
 במהלך 2004 ביקרו באתר "שמורת האלמוגים":
 מבקרים ישראלים 65,181
 תיירים 11,897
 סך הכל: 77,078 מבקרים.
 לעומת שנת 2003 בה ביקרו באתר:
 מבקרים ישראלים 59.676
 תיירים 7.349
 סך הכל: 67,025 מבקרים.
 קבוצות:
 במהלך 2004 ביקרו בשמורה 279 קבוצות ובהן 18,029 מבקרים.
 לעומת 2003 בה ביקרו בשמורה 235 קבוצות ובהן 16,014 מבקרים.
 צוללים: (רק צוללים המנוטרים על ידי השמורה ונכללים במספר המבקרים)
 במהלך 2004 בקרו בשמורה 6129 צוללים
 לעומת 2003 בה בקרו בשמורה 6534 צוללים

חלוקה לנקודות צלילה:

שנה	גנים יפניים- רדוד	גנים יפניים- עמוק	ש.ק.ק	סך הכל
2001	4342	5478	2860	12,680
2002	1672	2203	2617	6492
2003	1752	2251	2533	6536
2004	1312	1976	2975	6263

לסיכום:

במספרי צוללים אין שינוי משמעותי משנה שעברה מאחר וענף הצלילה מבוסס על תיירות חוץ עיקר הירידה היא בכניסת תיירים עקב המצב הביטחוני לעומת עליה זניחה של תיירות פנים. בכניסת קבוצות חלה עליה של כ- 18% במספר הנכנסים, בעיקר בקבוצות של החוויה הישראלית והסוכנות היהודית.

2. פעילות אכיפה

כללי:
 אירועי האכיפה כוללים בתוכם: אזהרות, ברירת משפט, תיק רגיל, על פי דיווח של חטיבת אכיפה. רישום אזהרות בע"פ נרשם בדו"ח פקחים יומי, ומיצג את עבודת ההסברה והחינוך של הפקח ללא שימוש באכיפה.

נתונים בחטיבת אכיפה:

בשנת 2004 נרשמו 150 אירועי אכיפה על פי החלוקה הבאה:
 ברירות משפט: 65 תיק רגיל: 11 אזהרות: 74

נתונים מתוך רישום פנימי בדו"ח יומי פקחים:

סך כל האירועים הרשומים בדו"ח הפקחים היומי: 338 אירועי אכיפה. עוד כ- 188 אירועים הסתיימו באזהרות בעל פה.

אירועי אכיפה בחלוקה על פי אזורי פיקוח (כולל אזהרות):

שנים	בשמורה קולטת קהל	בחוף הדרומי:	סך הכל
2003	67	103	170
2004	81	87	168

בחלוקה לסוגי אירועים (כולל אזהרות):

2004	ארועי דיג	שלית אלמוגים	קו חוצה	פגיעה בשמורה, סדרים והתנהגויות	סך הכל
ש.ק.ק	5	5	57	14	81

87	9	4	34	40	חוף דרומי
סך הכל	פגיעה בשמורה, סדרים והתנהגויות	קו חוצה	שלית אלמוגים	ארועי דיג	2003
67	29	23	15	0	ש.ק. ק
102	8	12	51	31	חוף דרומי

פעילות האכיפה מהווה חלק ניכר מעבודת הפקחים, אם זאת ניתן לראות כי על ידי הפקחים מבוצעת עבודת הסברה רבה לפני ביצוע דוחות בפועל.

חוף הדרומי:

כמות האירועים הגבוהה בחוף הדרומי מצביעה על מגמה של שימוש רב בקטע חוף זה. יש צורך בכוח אדם מיומן ואמצעים לטיפול נקודתי בתקופות עמוסות כגון: פקח קבוע, מערכת כריזה, מצלמות וידאו בנקודות רגישות, הפעלת סירת פיקוח במקביל לסיור חוף. הטיפול בשמורה הדרומית המוטל על פקחי השמורה מצריך כוח אדם נוסף, וציד חסר שאינם מאפשרים טיפול נאות בקטע חוף זה.

3. דו"ח תחזוקה - חוף ים

כללי: בשנת 2004 הושם דגש על שיפור פני השמורה חזותית ובטיחותית. נעשתה עבודה רבה בהסדרת ממשק שמורת החוף הדרומי: בניית מערך הסדרת כניסה למים במעברים בלבד, מניעת כניסת כלי רכב לקו המים, תחילת פרויקט בבניית מוקדי מדורות, בים נמשך שימור המערך הקיים.

חוף ש.ק.ק

בניית חמש סככות צל חדשות והוצאת הישנות משטח השמורה הוחלל בביצוע טיפול כולל במדרגות מזח שמורה צפונית.

ים

החלפת אנודות מגנזיום לשני גשרי השונית וגדר שמורה צפונית. תחזוקה שוטפת של עמודי קו חוצה - ניקוי צמדת ים, צביעה, הוספת שילוט אסור מעבר החלפת ותחזוקת קו קידמת שונית באזור ה ש.ק. ק.

ים דרומי

תחזוקה וחיידוש מעברי כניסה למים חוף דרומי. הוספת שני מעברי כניסה למים באזור מערות צפון ודרום ביקורת תלת חודשית של כל מצופי עגינה חוף דרומי, גנים יפנים, ומצופי עגינה מערך מניעת זיהום ים. (דוח שוטף למס"פן על מצב נקודות העגינה המשך בניית מערך עמודי גדר בחוף השמורה הדרומי, נסיכה, מערות, חוף מגדלור סידור בולדרים מעל קו גאות עליון לאורך כל החוף הדרומי בשיתוף עיריית אילת. תחילת פרויקט מוקדי מדורה באזור חוף המגדלור.

4. כוח אדם

כללי:

במשך שנת 2004 התקיים בשמורה תקן חלקי כולל: מנהל, פקח קבוע, פקח יומי שהפך קבוע במהלך השנה במהלך הקיץ והחגים פקח עובד יומי עם כישורי הצלה. בצוות הקופה לא חל שינוי מהותי, למעט עזרתה של מחליפה יומית לטובת ימי חופשה שנתית או אירועים חריגים. שיטת עבודה הרשות (ממלכתית) של מתן יום חופש על חשבון שעות שבת ושבוע העבודה של חמשה ימים, מקצר משמעותית את ימי עבודה נטו של פקחי השמורה.

5. הפעלת סירה

כללי:

להפעלת הסירה דרושים שני אנשי צוות, דבר המקשה על תפעול הסירה עקב מחסור בכוח אדם, בעיקר בחגים ובתקופת הקיץ.

שימושים:

סירת הרשות משמשת את פקחי השמורה ל: עבודות אחזקת מערך מים. סיורי פיקוח בשמורת האלמוגים ובמפרץ כולו, לביצוע עבודות מחקר וסיורי מדענים.

סיורי הנהלת הרשות, מחליטנים ברחבי במפרץ.
עזרה לנקודת השיטור הימי.
עזרה למשרד איכות הסביבה, פיקוח זיהום ים.
בשנת 2004 הופעלה הסירה במשך 171.6 שעות.

בשנת 2004 הופעלה סירת הרשות בעיקר לצורכי אכיפה ופיקוח במפרץ במהלך השנה שמשה הסירה גם את פקח המפרץ וביולוג המפרץ לפעולות של צלילות ניטור ותצפיות.

6. הדרכה והסברה

כללי

- ✓ בשנת 2004 חודשו כל שלטי הסברה במערך ההדרכה של השמורה.
- ✓ הופק פלייר הסבר על כללי התנהגות בשמורה באנגלית, רוסית, ועברית.
- ✓ פורסמו כללי התנהגות בשמורה בצמוד לכל פרסומי רט"ג במערך הפרסום העירוני.
- ✓ הופק שלט הסברה בנושא איסור האכלת דגים, בשיתוף מלון הנסיכה, שהוצב באזור חדרי האוכל.
- ✓ נמשכה בניית מערך עמודי גדר בין מעברי כניסה למים בשמורה הדרומית.

נתונים:

279 קבוצות ובהן 18,029 מבקרים.
הודרכו 4269 מבקרים על ידי מרכז הדרכה בסיוור המכונה "שנירקול מודרך" במים כל קבוצה הנכנסת לאתר מקבלת הדרכה בנושאים של : כללי התנהגות, חשיבות האתר וייחודו.
6,129 צוללים קיבלו תדריך צוללים בנושאים של :
כללי התנהגות מתחת למים, גבולות השמורה, חשיבות האתר, כללי בטיחות.
940 תלמידים בקורסי צלילה בחמישה מועדוני צלילה קבלו הרצאות ממרכז הדרכה.
כ- 40 מדריכי צלילה קיבלו תדריך להובלת קבוצות צוללים לגנים היפנים וחתמו על כתב התחייבות.
מפגש הסברה עם פורום צלילה במועדון מנטה

- הודעות לעיתונות - במהלך השנה יצאו הודעות לעיתונות בנושאים שונים ומגוונים: ילודה, פיתוח, אכיפה יבשתית, אכיפה ימית, מבצעים שונים.
- מערך הדרכה לכל מועדוני הצלילה בנושא שוניית האלמוגים:
- מערך הדרכה בנושא "מדוע אסורה האכלת דגים" (בעברית, רוסית ובהמשך צרפתית):
- כתבה בעיתון ארקי "קו רקיע" בנושא שמורת טבע חי-בר יטבתה.
- דיסק הדרכה לשמורת טבע חי-בר יטבתה.
- מנוי משפחתי אילתי - מנוי שנתי לשמורת טבע חי-בר יטבתה.
- עיצוב ופרסום מודעה לאלמוגים + חי בר - ב"טבע הדברים", "כביש 90"
- הכנת 2 באגרים (מדבקות) לשלטי חוצות בכניסה לבסיס שזפון: (שימוש בבאנר הראשון - מבד - לצרכים שונים - פסטיבל הג'אז, גדר נמל אילת, גדר שדה התעופה, הפנינגים וכו')
- הכנת מדבקה לציבור הרחב בשילוב נמל אילת:

תכנון אזורי וקידום סטטוטורי

בשנת 2004 קידמנו הכרזת מספר שמורות חדשות והרחבת שמורות קיימות:

- הרחבות לשמורת נחלים גדולים: הרחבה 1 (גב צניפים) מופקדת בועדה המחוזית;
- הרחבה קצב-חיון הוגשה לועדה מקומית חבל אילות.
- הרחבה נחל גרזי הוגשה לועדה מקומית חבל אילות.
- הרחבת שמורת מסיב אילת (הרי אילת)- הוגשה לועדות מקומיות אילת וחבל אילות.
- שמורת צוקי שיירות- הוגשה לועדה מחוזית (בהמלצת ועדה מקומית חבל אילות).
- שמורת נחל נימרה- נידונה (ללא החלטה) בועדה מקומית חבל אילות.
- שמורה נקודתית - דקלי דום אילות, נידונה בלשכת התכנון של הועדה המחוזית.
- שמורת עברונה- כהרחבה של שמורת מסיב אילת, נידונה בלשכת התכנון של הועדה המחוזית, כחלק מהסכמה בין המועצה האזורית אילות לרט"ג; הובאה למועצה הארצית לתיקון תוכנית מתאר מחוזית תמ"מ 21/4.

- שמורה ימית- ים האלמוגים באילת- אושרה ע"י חבל אילות והוגשה לועדה מקומית אילת.

הגשנו חוות דעת והשתתפנו בדיונים והשפעתנו על תוכניות פיתוח גדולות במחוז:

תיקון 21 לתמ"מ 14/4, שדה תעופה תמנע, מלון איגרא בתמנע, מרכז חבל אילות (סובב יטבתה), אקווריה, מסילת רכבת לאילת, הרחבת כביש 90 בין אילת לבאר אורה, תכנון שכונת רודד (צפון העיר אילת עד גבעות שחורת), טורבינות רוח באזור רודד- עמרם, כביש עוקף אילת, תצפית השלום.

- כמדי שנה, אנו עורכים ניטור למספר מיני בעלי חיים וצמחים שהם "מיני מפתח", או מינים סמנים/מיני דגל במערכות האקולוגיות של המדבר והים:
- ניטור גיוס אלמוגים צעירים לשונית.
  - ניטור וממשק כוכבן קוצני- הטורף אלמוגים.
  - ניטור מצב שוניות אלמוגים במספר נקודות לאורך ראש מפרץ אילת.
  - ניטור אוכלוסיית יעלים בהרי אילת: ספירות מדגם 3 ימים עוקבים, באביב ובקיץ.
  - ניטור אוכלוסיות צבי הנגב בעברונה, שמורת יטבתה, הנחלים קצב-חיון, צניפים-ציחור.
  - ניטור אוכלוסיית עורב חום-עורף בנחלים הגדולים (תוך ספירות הצבאים).
  - ספירת עופות מים (כחלק מהמאמץ הארצי והעולמי).
  - ניטור עצי שיטה: עברונה, חי-בר, בנחלים- שלמה, רודד, קטורה, צניפים-ציחור.
  - ניטור דקלי דום בעברונה ובשדות אילות.
  - ניטור הגה מצוי בעברונה ובשמורת יטבתה.
  - ניטור רכפתן מדברי בנחל שלמה.
- נאסף מידע רב-שנתי על מיני יונקים בסכנת הכחדה:**
- שועל הנגב (=חולות) (ראובן הפנר)
  - צבי השיטים (דר' דוד בלנק)

ממשק משתמשים בים ובשמורה

נזקי צוללים/משנרקלים

חלה ירידה משמעותית בכמות הצלילות בין השנים 2002 ל- 2003, בעיקר בשל ירידה בכמות הצלילות. לא היה שינוי מהותי בשנת 2004; בשנת 2000 התבצעו כ- 100,000 צלילות בשמורת האלמוגים, ובשנים 2003/4 כ- 50,000 בלבד, כל שנה. ראוי לציין כי ירידה בכיסוי אלמוגים חיים מאובחנת גם באתרים הסגורים לפעילות תיירותית. פגיעת משנרקלים בשונית נבדקה בשנת 1998, בסקר מקיף שבדק את תדירות הפגיעה של משנרקלים בשונית השק"ק. התוצאות הראו כי בממשק הקיים אין השפעה משמעותית של משנרקלים על השונית. לעומת זאת לא נבדקה השפעה זו מחוץ לשק"ק, בחוף הדרומי, שם הגישה לשונית אינה בעזרת גשרי הולכה אך המבקרים בה מנותבים לאזורי כניסה ויציאה בהם אין שונית מפותחת.

ממשק דייג

בשנת 2003 נכתבה תוכנית (בשיתוף אגף הדיג) שעיקרה הוא סגירת כל שוניות האלמוגים באילת לדייג: מהנמל הצבאי ודרומה עד גבולה הצפוני של השמורה הימית, מקו גאות ועד 300 מטר לעומק המים). בשנת 2004 תועדו כ-10 מקרי דייג בשונית באלמוגים, שגרמו נזק רב לשונית ודגיה. נערכו מספר סיורים להערכת כמות הדייג וסוגיו עם אנשי אגף הדייג, ממנה למדנו כי הכמות ותדירות דייג הגריפה בחוף הצפוני אינם ברי-קיימא וככל הנראה פוגעים בעיקר בשלבי הגידול הראשוניים של דגים אוכלי אצות. תוכנית איסור הדיג שתוכננה בשנת 2003, תוחל במהלך שנת 2005 (באחריות אגף הדייג).

הכרזת שמורות ימיות

בשנת 2004 עברה והומלצה תוכנית שמורת "ים אלמוגים באילת" את הועדה המקומית חבל אילות (מגדר צפונית של השק"ק ועד טאבה, וברוחב 500 מטר מקו גאות).

ממשק מבקרים בחוף דרומי

בשנת 2004 הותקנו 3 מעברים לכניסה לים באזור "נקי" משוניות בחלקה הדרומי של השמורה- חוף דרומי: עד היום סומנו בס"ה 18 מעברים בחוף הדרומי. הותקן חבל לאורך קו המים המנתב את המבקרים למעברים. נחסמה הירידה של כלי רכב מנועי לקו המים ע"י בולדרים.

היתרים

בשנת 2002 ו- 2003 חלה עלייה במספר בעלי החיים שבעבורם ניתן היתר איסוף. בהשוואה ל- 4 השנים הקודמות, זאת בשל מתן היתרי לאיסוף דגים במסגרת תוכנית המחקר - IET אשר הסתיימה בשנת 2003 והביאה לירידה תלולה בעיקר במספר הדגים שנאספו בשנת 2004. מפר ההיתרים שטופלו בשנת 2004 דומה לשנת 2003.

אישוש מינים

אלמוגים

בשנת 2002 נשתלו בשמורה 800 מושבות אלמוגים, 850 נשתלו ב- 2003, ובשנת 2004 כ- 550 מושבות: כולם הגיעו מאתרים בהם בוצעו עבודות אחזקה שוטפת או פיתוח כגון הנמל הצבאי ונמל הנפט.

צבי-ים קרני

מאז אפריל 1997 הושבו לים למעלה מ- 220 צבים קרניים בגילאים 3 חודשים ועד 4 שנים (4 מהם שוחררו בשנת 2004). כל ההשבות בוצעו בשמורה הימית, מלבד השבה אחת שבוצעה בעקבה. 3 צבים ששוחררו-

חזרו ונלכדו מספר פעמים.. יש בידינו מידע (הממושך ביותר הוא של כ- 5 שנים), של גידול ליניארי של צבי-ים קרניים שגודלו במצפה והושבו לטבע. סוסוני ים/שחראש

בשנת 2002 הושבו לים 240 סוסוני ים ו- 170 שחראשים, בשנת 2003 הושבו לים 140 סוסוני ים ו- 100 שחראשים ובשנת 2004 הושבו 85 סוסוני ים ו- 55 שחראשים. אתרי ההשבה לים- חלקות "עשב ים" מנמל הנפט ועד טאבה.

פיקוח ואכיפה

היעדים שהמחוז הציב לעצמו בתחום הפיקוח והאכיפה לשנת 2004 היו:

1. אפיון אזורי הפיקוח על מנת לשפר מענה לאיומים.
2. העלאת רמתם המקצועית של אוכפי החוק במחוז.
3. ציוד אוכפי החוק במחוז באמצעים הדרושים לביצוע פיקוח ואכיפה.

בנוסף הוגדרו מספר מספר משימות:

1. הגברת פעילות הפיקוח והאכיפה במחוז.
2. שיפור הטיפול המשפטי בתיקי האכיפה.
3. הגברה של אכיפת חוק הנקיון במחוז.

סיכום:

1. היעד של אפיון אזור הפיקוח בוצע בחלקו אולם לאחר תחילת התהליך הוחלט כי יוכן מסמך אפיון שטח כללי לכל אזורי הפיקוח על פי פורמט אחיד ברשות. מסמך אשר יכלול בתוכו גם את אפיון השטח מבחינת פיקוח ואכיפה. בימים אלו, לאחר שהוכן מסמך אזור פיקוח הרי אילת, מתבצעת הכנת מסמכי אפיון שטח לשאר אזורי הפיקוח במחוז.
2. במהלך שנת 2004 התקיימו מספר סדנאות והשתלמויות לשיפור רמתם המקצועית של הפקחים. חלק מן ההשתלמויות היו במסגרת כלל רשותית ובנוסף התקיימו השתלמויות מחוזיות. זהו תהליך שממשיך גם בשנת 2005.
3. רק חלק מרשימת הציוד אשר אושרה להצטיידות בשנת 2004 נרכשה למחוז. מרבית הפקחים מצויידים בציוד הבסיסי וכן באמצעים לעבודת לילה. עדיין לא נרכשו פריטי ציוד חשובים כגון קשר, ציוד צילום והקלטה.
4. מבחינת ביצוע אכיפה, נרשמו במחוז 207 אירועי אכיפה על פי החלוקה הבאה:
אזהרות - 108 ברירות משפט - 77 תיקים רגילים - 22
מתוך 207 אירועי אכיפה שנרשמו, כ- 200 מהם התרחשו בשמורת האלמוגים ובמפרץ אילת. שאר האירועים נרשמו בשמורות היבשתיות שבמחוז.

בשנת 2003 נרשמו במחוז 279 תיקי אכיפה. על פי נתונים אלו חלה בשנת 2004 ירידה של 36% באכיפה במחוז אילת, רובה ככולה בשמורת האלמוגים. להלן פירוט השוואה בין השנים 2003 ל- 2004.

שנה	אזהרות	ברירות משפט	תיק רגיל	סה"כ
2003	124	125	30	279
2004	108	77	22	207

5. בנושא תיקי בית משפט בוצע תדריך פקחים ושיפור עבודה עם התובע.
6. היעד בדוחות חוק הנקיון הושג בחלקו - הוגשו 27 דוחות על פי החלוקה הבאה:

שם הפקח	נעם משי	בני שלמון	עודד שני	אליאב דגן	אבי גדליה
מס' דוחות	15	6	2	3	1

מרחב יבשתי

צה"ל:

פעילות צה"ל התרכזה בהידוק הקשר עם היחידות המתאמנות המקומיות קרי- בהל"צ 14, שזפון, סיריים ו- 50/50.

הפעילות כללה מפגשי עבודה עם מפקדי הבסיסים, ועם בעלי תפקידים אחרים הרלוונטים לעבודת היחידה מול הרשות בנושאי שמירת הטבע באזורנו.

באופן סדיר נערכות הרצאות שמירת טבע לחיילי וסגלי היחידות ע"י הפקח האזורי.

היחידות המקומיות שותפות במתן אמצעים וכ"א למבצעי נקיון ופעילויות אחרות הקשורות לשמירת הסביבה, הרשות משותפת (באמצעות הפקח האזורי) במהלכי תכנון פעילויות צבאיות שעשויות לפגוע בטבע, ובעבודה משותפת מנמעים נזקים רבים.

קיים קשר רציף גם עם יח' הבט"ש באזור- בגבולות ירדן ומצרים, נערכו הרצאות שמירת טבע לחיילים, וספורים מודרכים.

עיקר הפעילות מול צה"ל מתרכזת באזור הפיקוח- נחלים גדולים. לאזור זה נקלט השנה פקח חדש- אסף הברי שיצר יחסי עבודה טובים מאוד עם מפקדי היחידות. היו גם מס' חריגות מהנהלים במהלך השנה: שימוש בחומר ואדי למצעים ללא אישור ע"י בה"צ 14. כניסה של כוחות צה"ל לשמורת הנחלים הגדולים ללא היתר. חריגות טנקים משזפון לשמורת נחלים גדולים שגבולה הדרום מזרחי נושק לאזורי המטרות. חריגות רכב זחילי בתחום אזור הנסויים של יח' 50/50 הנמצא בתחום שמורת טבע מסיב אילת.

פיתוח:

חי-בר יטבתה- עיצוב חדש לכלובי טורפים, מכרסמים וזוחלים. תכנון גוף מים בקרבת מרכז הטורפים, ותכנון הקטנת השטח המגודר של החי- בר הפתוח- העברה בוועדות. תכנון אודיטוריום לתצוגה ולתצפית בבע"ח בניית חניון לילה למטיילים. קניון אדום- תכנון מבואת כניסה וחניון לילה לשרות המטיילים- בעתיד כמבואה לשמורת מסיב אילת- העברה בוועדות. שחורת עמרם- תכנון חניון לילה ושער כניסה לשמורה שתכלול גם פארק גיאולוגי.

קליטת מבקרים:

בחי- בר יטבתה ביקרו השנה 32,846 איש. במהלך החגים הוצעו למטיילים פעילויות שונות ומגוונות באתר בכלל זה האכלות טורפים, סיורים בעקבות פקח מאכיל, הפקת cd עם דברי הסבר על בעה"ח באתר תוך נסיעה עצמאית בשטח הפתוח ופעילויות יצירה לילדים בנושאי טבע וסביבה. הכנסות: הכנסות חנות החי-בר- 170,199 ₪. הכנסה כללית בחי- בר- 617,296 ₪. חלה ירידה של 2% במס' המבקרים, אך חלה עלייה של 4% בתקבולים.

חי בר

החי-בר הוא שמורה מגודרת קולטת קהל, בשטח של כ- 12 קמ"ר בתוך שמורת יטבתה, ששטחה כ- 32 קמ"ר (הוכרזה- 1970). החי-בר הוקם כדי לשמש מרכז השבה לבעלי חיים מדבריים. הוא משמש כמרכז הסברה והדרכה על עולם החי המדברי העשיר ושמירתו. שמורת חי-בר כוללת את מלחת יטבתה וחגורות הצומח העוטפות אותה: חגורת הימלוח וצמחים עמידי מלח, וחגורה חיצונית יותר הכוללת חורש שיטים מפותח.

החי-בר, כשמורה קולטת קהל וכמרכז הסברה, עבר מהפך ב- 2004; שיפור רמת תחזוקת הגדר המקיפה את החי-בר, ומעקב שבועי אחר מצבה לבדיקת פרצות, מונעים חדירת זאבים וטריפות כשהדבר ניכר היטב ב"יבול" עופרי הפרסתנים ושרידותם. מפלס מי התהום שירד משנות ה- 50 עד שנות ה- 80, התייצב על מפלס נמוך; בסתיו 04 נרשמו המפלסים הנמוכים ביותר בבאר יטבתה ובקידוח רדוד ת/2. ירידת מפלס מי התהום ובאופן משני גם הרעייה האינטנסיבית של הפרסתנים להשבה, גרמו לפגיעה בצומח ולהשמדה כמעט מוחלטת של חילף- החולות, ולפגיעה מסוימת בשיחי ימלוח והגה- אך מצב אוכלוסיית ההגה יציב בשנתיים האחרונות. מצב אוכלוסיית עצי השיטה- יציב וטוב.

מצב צבאי הנגב המוקפים בגדרות החי-בר סבלו מטריפת זאבים, אוכלוסייתם ירדה אך התייצבה והחלה לעלות ב- 2004: תנודות מקבילות אירעו גם באוכלוסיית הצבאים בשטח הפתוח של שמורת יטבתה, אם כי שם האוכלוסייה יציבה, ברמה נמוכה. השבת הפרא הסתיימה, השבת הראם הלבן ממשיכה ולפי הערכה תסתיים רק ב- 2006, פיילוט להשבת היען החל ב- 2004, וימשך ב- 2005. קיום והתקדמות החי-בר כאתר חינוך והסברה על חשיבות בעלי החיים במדבר ושמירתם, מותנה בבניית מבואה אסתטית חדשה, במרכז הטורפים, סמוך לגוף מים שימשוך פרסתנים ועופות, שיבוצע במהלך 2005. שיפור התצוגות במרכז הטורפים החל ב- 2004 וימשך ב- 2005.

היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים- הסיירת הירוקה

מבנה ותפקיד:

הסיירת הירוקה הוקמה בשנת 1977 ומתפקדת כיום כיחידה במסגרת רשות הטבע והגנים, למטרת שמירה על קרקעות המדינה מפני פולשים ומסיגי גבול. ניהול הסיירת באמצעות ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה וכן המשרדים החקלאות, איכות הסביבה, הפנים, המשפטים, הבטחון, האוצר, מנכ"ל ממ"י, מנכ"ל קק"ל, ומנכ"ל רט"ג. לסיירת מנהל, סגן ושלושה מרחבים, צפון, מרכז ודרום ולהם מנהל, סגן

ושמונה פקחים. היחידה מתוקצבת על ידי משרד החקלאות, מנהל מקרקעי ישראל, הקרן הקיימת ומשרד הבטחון. דרך הפעולה כוללת איתור על ידי הפקח, ופינוי בפעולה משולבת של הפקח עם המרחב, הסיירת כולה, סיוע על ידי משטרת ישראל ואף צה"ל. רמת השילוב בהתאם לצורך.

נושאים עקריים לפי מרכיבי הועדה:

עבור מנהל מקרקעי ישראל מטופלות "פלישות טריות" על ידי איתור ופינוי, "פלישות ותיקות" על ידי תביעות משפטיות לפינוי וביצוע הוצאה לפועל, כרייה בלתי חוקית על ידי איתור ותפיסה. עבור משרד החקלאות מטפלת הסיירת בחוק ההתיישבות החקלאית על ידי איתור, הגשת תביעות ופינוי, ברעיית עדרים והסדרתה, ובמניעת העברת בעלי חיים מתחום יו"ש. עבור משרד הבטחון עוסקת הסיירת בפלישות אותן היא מאתרת ומפנה משטחי אש ומקרקעין צבאי. עבור קק"ל הטיפול הוא בפלישות על ידי איתור ופינוי מערות ומשטחים הכלולים בתמ"א 22, והסדרת הרעייה ביערות קק"ל. למשרד הפנים מטפלת הסיירת במגבלות בנייה על ידי איתור ופינוי בנייה חדשה, ועבור רשות הטבע והגנים בסיוע לפיקוח ציד.

הפעילות בשנת הדו"ח:

הטיפול העיקרי הוא פינוי ממקרקעי המדינה, אך יש לכלול גם את הפעילות העניפה בועדות, בדיונים ובבתי המשפט בהם הסיירת הירוקה מביאה את נתוני השטח ואת הערכת תגובות השטח להחלטות כמו גם ההרתעה, המו"מ עם גורמים בשטח שבאמצעותם מונעים פלישות ואת ההשפעה הסביבתית של הפינויים.

6. סקירת עיקרי הפעולות המתוכננות לשנה הנוכחית;

מטרות

שימור, הגנה ושיקום המגוון הביולוגי, ערכי הטבע, המורשת והנוף האופייניים לישראל בגנים הלאומיים, בשמורות הטבע ובשטחים הפתוחים.

טיפול ופיתוח גנים לאומיים ושמורות טבע על היבטיהם התוכניים, חשיפתם, שימורם והכשרתם לקהל הרחב. שמירת קרקעות המדינה.

הכשרה וטיפול מערך העובדים תוך גיבוש שייכות ותרבות ארגונית.

חתירה ליציבות כלכלית המבוססת על הכנסות עצמיות ועיגון תמיכה ממשלתית.

יעדים כלליים:

שיפור תדמית הרשות כלפי פנים וכלפי חוץ.

מיצוב תרבות ארגונית תוך חתירה להישגיות ומצינויות.

ייזום שינויי חקיקה במטרה להתאימם ליעוד ולמציאות המתהווה.

הגדרת מדדי ביצוע לכל תחומי הפעילות

המשך הטמעת החשיבה הכלכלית ליצירת מקורות תקציב נוספים והגברת ההכנסות מדמי כניסה ומהכנסות משלימות

יעדי שימור וממשק:

איתור שטחים ואכרזתם כגנים לאומיים ושמורות טבע לפי סדר עדיפויות.

השלמת תכניות שימור מיטביות שטחים פתוחים מחוץ לשמורות ולגנים וקידום מסגרות משותפות לניהולם.

קידום תוכניות ממשק לשמורות, גנים ולמיני צומח וחי.

שיקום ושיחזור בתי גידול לפי תכנית רב-שנתית.

שימור ושיחזור אתרי עתיקות בתחומי הגנים והשמורות

קידום מחקרים וסקרים הנוגעים לבעיות שמירת טבע ומורשת לפי תכנית רב שנתית.

מימוש מדיניות משק המים של הרשות והסדרת נושא ההקצאות.

כריתה יישום ותחזוקה של אמנות לשיתופי פעולה עם גורמים משיקים.

השתתפות במאמץ העולמי להגנה על המגוון הביולוגי.

טיפול בבעיות הסובב הימי והחופי.

יעדי הפיקוח ואכיפת החוק:

הגנה על מקרקעי הרשות הגנים והשמורות המוכרזים והמאושרים.

הגנת חיית הבר וערכי הטבע המוגנים באשר הם והגנת ערכי המורשת בתחומי גנים ושמורות.

השתתפות במאמץ העולמי להגנת מינים בסכנת הכחדה.

הגברת הביטחון והבטיחות לעובד ולמבקר בגנים ובשמורות.

יעדי הפיתוח והטיפול:

הכשרת אתרים חדשים לקליטת קהל.

שדרוג אתרים קולטי קהל קיימים וטיפולם.

התייעלות באחזקת אתרים.

יעדי הפעילות הכלכלית של הרשות:

גיבוש ויישום התפיסה האסטרטגית של הפעילות הכלכלית ברשות.

פיתוח מיזמים ומוקדי עניין ערכיים באתרי הרשות.

טיוב הניהול הכלכלי ברשות.

המשך ההתייעלות הכוללת הגברת הכנסות מדמי כניסה ומהכנסות משלימות.

המשך תהליך הטמעת החשיבה הכלכלית בשאיפה לעצמאות כלכלית.

הפעלת עצמית של מיזמי הרשות על בסיס כדאיות כלכלית.

שיפור השירות למבקר ככלי להגברת ההכנסות.

בניית מערך גיוס משאבים כזרוע כלכלית מהותית.
 יעדי החינוך, ההסברה ומודעות הציבור:
 חיזוק מערך מרכזי ההדרכה.
 הרחבת מסגרות "אתר - קהילה".
 הידוק הקשר עם מערכת החינוך.
 טיפוח הקשר עם בני הנוער והצבא.
 גיבוש תכניות הסברה לציבור.
 הקמה וטיפוח שדולה ירוקה.
 יעדי משאבי אנוש:
 טיפוח העובד הכשרתו וקידומו.
 כריתת הסכם העבודה הקיבוצי ומימוש.
 פיתוח שדרת הניהול ברשות.
 מיצוב תקן הבסיס.

7. תקציב הרשות הציבורית בשנה החולפת;

תקציב שנת 2004 נבנה בעצה אחת עם נציגי האוצר. מאחר והרשות נתונה החל משנת 2000 לירידה בהיקפי המבקרים באתריה, קיבלה הרשות סיוע ממשרדים ממשלתיים, זאת כנגד התייעלות וחסכון של הרשות. לשנת 2004 צפוי היה הפרש בין מקורות כספיים לשימושים של כ-46 מליון ₪ אשר מומן מהגדלת בסיס התקציב של הרשות ב-26 מליון ₪, וסיוע חד פעמי ממשרדי ממשלה רלוונטיים. במקביל לסיוע ממשלתי זה הכינה הרשות תוכנית חסכון והתייעלות הרשות בסך של 15 מליון ₪ במסגרת תוכנית חסכון זו התייעלה הרשות בהוצאות שכן (פרישת עובדים, אי איוש משרות מתפנות, ניהול אחד, מכסת שעות), קיצוץ תפעולי (תוכניות עבודה, מכסות טלפוניה ודלק, והוצאות תפעוליות), והגברת הכנסות. את שנת 2004 צפויה הרשות לסיים ללא גרעון תקציבי.

להלן פירוט הצעת התקציב לשנת 2004 :

7.1 מקורות:

תקציב ממשלתי אשר אושר לשנת 2004:

1. תקציב בסיסי

2. תוספת תקציבית של 26 מליון ₪ כהגדלת בסיס תקציב הרשות

3. איגום תקציבי מיוחד לצורך כיסוי גרעון תקציבי בסך של 20.5 מליון ₪ ממשרדי ממשלה שונים תקבולים מאתרים - חושבו על פי נתוני המבקרים של שנת 2003 בתוספת גידול של 10% בגין מבקרים ישראלים ותיירים ובתוספת תקבולים חזויים מהשקעות פיתוח מיזמים כלכליים.

הכנסות שונות: מכירת רכבים, תקורה, פחת..

אגרות ציד- בהתאם לצפי התקבולים .

פיקוח ערכי טבע- עודכן התקציב בהתאם להתקשרויות חזויות.

7.2 השימושים :

התקציב עודכן בהתאם למקדמי ההתייקרות אשר נמסרו מהאוצר לשנת 2004 : מקדם ההתייקרות לשכר הנו 0% , מאחר ופילוח השימושים של הרשות מתייקר בשיעור שונה ממקדם הקניות הצפוי (0%) עודכן תקציב הקניות בהתאם לשימושים רלוונטיים.

תוכניות עבודה ופיתוח - על סמך בסיס (מקוצץ ב- 50%) של שנת 2003 .

פתיחת אתרים- בשנת 2004 נפתחו שלושה אתרים : דור הבונים, מבואת צין, ומג'רסה. התקבולים וההוצאות בגין פתיחתן הוספה בצד המקורות והשימושים.

חרבה- בסך של 3 מליון ש"ח נלקחה לצורך שווק - 1 מליון ₪, והפרשה ליעודה לרכישת רכבים 2 מליון ₪. תוכנית חסכון והתייעלות, לצורך כיסוי גרעון הרשות הוכנה על ידי הרשות תוכנית לחסכון התייעלות והגברת הכנסות בסך של כ- 15 מליון ₪.

תקציב הרשות לשנת 2004 נבנה על סמך ההנחות אשר פורטו לעיל, ואינו צפוי להיות בגרעון.

א. התפלגות מקורות התקציב:

תקציב 2004 *	תקציב מעודכן ספט 2003	1. הכנסות הרשות
		1.1 תקציב רגיל
62,353	49,268	1.1.1 תקבולים מאתרים
44,268	17,642	1.1.2 תקציב ממשלתי
2,750	3,632	1.1.3 הכנסות שונות: מכירת רכבים, תקורה, פחת
3,250	3,254	1.1.4 אגרות ציד והיתרים
6,420	3,240	1.1.5 פיקוח ערכי טבע

20,500	55,000	1.1.6 תקציב ממשלתי השלמה **
139,541	132,036	1.1 סה"כ תקציב רגיל
		1.2 תקציב תכנון שמור ופתוח
9,943	9,943	1.2.1 תקציב ממשלתי
789	984	1.2.2 תקציב מיועד משאבי מים
2,000		1.2.2 תקציב מיועד שיקום בתי גידול
28,375	25,000	1.2.3 תקציב פתוח במימון חיצוני
41,107	35,927	1.2 סה"כ תקציב פתוח
		1.3 תקציבים מיוחדים
12,886	12,511	1.3.1 הכנסות סיירת ירוקה
4,982	4,704	1.3.2 הכנסות יחידות במימון חיצוני
3,360	3,490	1.3.3 הכנסות מחקרים
21,228	20,705	1.3 סה"כ הכנסות תקציבים מיוחדים
201,876	188,668	1 סה"כ הכנסות

* ביצוע בפועל לתקופה ינואר - ספטמבר, ותחזית ביצוע לתקופה אוקטובר - דצמבר 2004
 ** מקורות המימון להשלמה התקציבית יבואו מתמיכה ממשלתית באישור שר האוצר.

ב. התפלגות שימושי התקציב

תקציב 2004 *	תקציב מעודכן ספט 2003	2. הוצאות הרשות
		2.1 תקציב רגיל
44,593	43,601	2.1.1 הוצ' אחזקת אתרים שכר
13,676	13,027	2.1.2 הוצ' אחזקת אתרים תפעול
18,614	15,314	2.1.3 הוצ' פקוח מחוזות שכר
18,205	15,098	2.1.4 הוצ' פקוח מחוזות תפעול
22,823	23,037	2.1.5 הוצ' ארגוניות שכר
13,970	14,056	2.1.6 הוצ' ארגוניות תפעול
6,263	6,556	2.1.7 תוכניות עבודה ואחרות
3,000	3,000	2.1.8 יעודה לרכבים ורזרבה
141,144	133,689	2.1 סה"כ תקציב רגיל
		2.2 תקציב תכנון שמור פתוח
8,340	8,290	2.2.1 הוצאות שימור ופתוח
789	984	2.2.2 הוצאות מיועדות משאבי מים
2,000		1.2.2 תקציב מיועד שיקום בתי גידול
28,375	25,000	2.2.3 הוצ' פתוח במימון חיצוני
39,504	34,274	2.2 סה"כ פיתוח
		2.3 תקציבים מיוחדים
12,886	12,511	2.3.1 הוצאות סיירת ירוקה
4,982	4,704	2.3.2 הוצאות יחידות במימון חיצוני
3,360	3,490	2.3.3 הוצאות מחקרים

21,228	20,705	סה"כ הוצאות תקציבים מיוחדים	2.3
201,876	188,668	סה"כ הוצאות	

8. מקומות והמועדים שבהם ניתן לעיין בהנחיות המינהליות הכתובות שלפיהן פועלת הרשות הציבורית כאמור בסעיף 6 לחוק;

מטה רשות הטבע והגנים, חטיבת המנהל והכספים, עפ"י תאום מראש.

9. תיאור ומטרות של מאגרי המידע של הרשות הציבורית, הרשומים לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981;

מאגר מידע מספר 100672 - קובץ רישוי ציד לרישיונות ציד והיתרי ציד מיודים והיתרי סחר יבוא וייצוא של חיות בר.
מאגר מידע מספר 100673 - קובץ רישום עבירות לפי חיקוקי טבע ומורשת והרשעות שניתנו על ידי בתי משפט.
מטרת שניהם לשימוש תובעים מורשים ולהצגה לבתי משפט בהרשעות קודמות במסגרת ניהול תביעות פליליות לפי החוק.

10. רשימת החוקים שהשר ממונה על ביצועם;

חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח 1998- ותקנותיו, החוק להגנת חיית הבר, תשט"ו 1955- ותקנותיו.

11. דיווח הממונה על הפעלת החוק

הכנת דוח הפעילות השנתי של הרשות.
טיפול בבקשות במסגרת חוק חופש המידע.
בשנת 2004 התקבלו 30 בקשות למידע לפי החוק, וכולן נענו.